

Återrapportering 2018

Västra Götaland 2020
Strategi för tillväxt och utveckling
i Västra Götaland
2014-2020

Sammanfattning

Återrapporteringen avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2018. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur.

BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2018. Vidare ingår även insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder.

Sammanlagt ingår 419 insatser² som har kategoriserats som direkt kopplade till någon av de 32 prioriterade frågorna. De beslutade insatserna som ingår har en total volym på cirka 3 636 miljoner kronor³. I återrapporteringen lyfts även fram det som genomförts inom ramen för de fem så kallade rekommendationer som BHU ställts sig bakom⁴.

Sammanfattande analys

Det prioriterade området ***Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande*** handlar om att skapa bättre förutsättningar för ett växande näringsliv som skapar nya jobb i Västra Götaland. Här ingår även insatser för att utveckla människors kreativitet och entreprenöriella förmåga, vilket kan bidra till förnyelse inom såväl privat som offentlig sektor.

Vad gäller nyföretagande har den som lyfts i tidigare rapporter inte varit i den takt som krävs för att nå det ambitiösa målet 95 000 företag under perioden 2014-2020. För att stärka nyföretagandet lyfts behovet av att höja kvalitén på rådgivning samt att göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig för framförallt underrepresenterade grupper. I tidigare uppföljningar av VG2020 har behovet av satsningar på nyföretagande till följd av den stora flyktingströmmen lyfts fram.

Antal nystartade företag har minskat under 2018 jämfört med föregående år. Nyföretagandet är även något lägre i Västra Götaland än för riket. En bidragande orsak till detta är det gynnsamma läget på arbetsmarknaden. De senaste åren har det dock skett en ökning av nyföretagande hos målgruppen utrikes födda.

Under 2018 startade *Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap och nyföretagande* som vänder sig till akademi, företag, utbildningar, offentliga parter och andra organisationer som samverkar för att utveckla entreprenörskap i Västra Götaland. 19 projekt och verksamheter har under 2018 beviljats medel inom detta program, till exempel *Unga Landsbygdsdagen i Väst* som syftar till att inspirera ungdomar att se möjligheterna och fördelarna med att starta företag på landsbygden.

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt kommittéerna för rättighetsfrågor och folkhälsa.

² Antal insatser inom ramen för kulturområdet saknas, men ingår i volym om medel.

³ Utöver detta har även medel till folkbildning/utbildning beslutats till en volym på 164 miljoner kronor. Likaså även medel till Västtrafik på 4 365 miljoner kronor.

⁴ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid senaste mötet beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

Ökningstakten av antal sysselsatta i samtliga små och medelstora företag är för 2017 något lägre i Västra Götaland än riket från att de senaste två åren legat något högre nivå. Målet att hälften av nya företagare år 2020 är kvinnor bedöms som tidigare att inte nås. Det går snarare åt motsatt håll från 34 procent år 2012 till 31 procent 2017.

Det går fortsatt bra för västsvensk industri och de små och medelstora företagen fortsätter att öka sin tillväxt och lönsamhet i en god konjunktur. I *konjunkturbarometern* från hösten 2018 visar att konjunkturen har försvagats något men trots detta upplever de flesta branscher att den är starkare än normalt. Bland utmaningarna finns hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

Målet vad gäller antal gasellföretag förväntas att nås. Enligt Dagens Industris gasellundersökning från 2018 har antalet gasellföretag i Västra Götaland ökat med 14 procent sedan förra året och är nu uppe i 223 stycken. Flest gasellföretag finns dock som tidigare i Stockholms län.

För industrin i Sverige och Västra Götaland finns ett antal argument om vikten att stärka den digitala kompetensen hos små och medelstora företag. Olika satsningar pågår och en av dessa är *Digiresan* som är ett regiongemensamt utvecklingsprojekt som syftar till både utbildning av medarbetare i digitalisering och strategisk digitalisering i företagen. Bakom Digiresan står Göteborgs Tekniska College, IDC West Sweden, IUC Halland, IUC Sjuhärad tillsammans med IUC Väst.

Området ***Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden*** är fortsatt högt prioriterat. BHUs rekommendation om *Satsning på Västsvenska styrkeområden med internationell lysekraft* har beslutats att ligga kvar fram till 2020.

De kvantitativa målen i VG2020 bedöms inte kunna uppnås fram till 2020. Målet att *förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland* ligger i princip kvar på samma nivå där 2018 års siffror är 15 procent (jmf med 14% 2017). Målet är att en fjärdedel ska välja högskolor i Västra Götaland 2020, det vill säga det är långt kvar till att målet uppnås. Någon uppdaterad statistik för målet om att *andelen utländska högskolestuderande ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner* finns inte sedan förra årets rapport. För 2017 var andelen i Västra Götaland 7,1 procent medan andelen i Skånes län uppgick till 11 procent och för Stockholm 10,5 procent.

Bedömningen för de kvalitativa målen är fortfarande att dessa förväntas uppnås. Målen handlar om *ökande nationella/internationella satsningar på Fol-miljöer inom Västra Götalands styrkeområden, fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer samt en ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland.*

Sammantaget görs omfattande satsningar inom det prioriterade området. Det finns flera exempel på satsningar vid Västra Götalands Science Parks, till exempel *Samverkansarenan för hållbara textilier* vid Science Park Borås och *Klimatledande processindustri* vid Johanneberg Science park. Den sistnämnda blev även vinnare av Vinnovas Vinnväxt program för omställning inom Kemi- och Materialklustret där klustret består av 33 aktörer från näringsliv, akademi, institut och det offentliga. Den gemensamma målbilden för klustret är att nå ett fossiloberoende Västra Götaland. Vid Lindholmen Science Park finns även *Centrum för artificiell intelligens* och *Triple F*. Det sistnämnda är ett forsknings- och innovationsprogram för att sänka koldioxidutsläppen från godstrafik i Sverige med 70 procent fram till år 2030.

Under året har Västra Götalandsregionen beslutat om ytterligare tre program. Det gäller *Utbildning och arbetsmarknad, Kulturella och kreativa näringar* samt *Entreprenörskap och nyföretagande*. Sammanlagt finns idag vid Västra Götalandsregionen tretton program som ska ses som verktyg för att

i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Inom ramen för programmen har under året 169 projekt beslutats om samt 37 verksamheter har erhållit verksamhetsbidrag. För projekten uppgick den totala omslutningen till dryga 750 miljoner kronor.

I juni presenterade EU-kommissionen sitt förslag till EU:s nästa program för forskning och innovation, Horisont Europa. Ett påverkansarbete har därför pågått för att skapa de bästa förutsättningarna för fortsatt västsvenskt deltagande i europeiska forsknings- och innovationsprojekt efter 2020. Inspel från Västra Götalandsregionen har berört innehållet i programmet, men även synergier och finansieringsmöjligheter via andra EU-program som kan gynna västsvenska förutsättningar för ökad andel EU-finansierade projekt i nästa programperiod.

Området ***Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv*** anknyter till tre av BHU:s fem rekommendationer och det prioriterade området lyfts särskilt fram som ett fokusområde i Västra Götalandsregionens budget. Det kvantitativa målet för området avser *minskade socioekonomiska skillnader mellan invånare i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland*. Målet mäts genom genomsnittlig disponibel inkomst i s.k. urbana utvecklingsområden i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. Det har skett en ökning från 64 procent 2012 till 67 procent 2017 vilket gör att målet bedöms att uppnås.

Antalet asylsökande till Sverige har minskat kraftigt de senaste åren men flera utmaningar kvarstår. Det handlar bland annat om nyanländas möjlighet till egen försörjning, egen bostad, en god hälsa och deltagande i samhällslivet. Det integrationsfrämjande arbetet har därför under året varit fortsatt inriktat på att underlätta för asylsökande och nyanlända att studera, arbeta och delta i samhällslivet samt på att bryta utanförskapet hos utrikes födda som är svagt integrerade på arbetsmarknaden och i samhället. Under våren fick de regionalt utvecklingsansvariga, tillsammans med Tillväxtverket, i uppdrag av regeringen att genomföra en satsning för stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Inom ramen för detta uppdrag har diskussioner påbörjats om samverkansprojekt, med fokus på validering och yrkesvux. Vidare i syfte att fördjupa, strukturera, samordna och effektivisera arbetet med integrationsfrågor tillsatte Västra Götalandsregionen under våren en processledare för integration.

Exempel på insatser som genomförts under året kopplat till att bryta utanförskap är bland annat projektet *Re:Act* som går ut på att sprida Support Group Network-modellen till kommuner med många nyanlända och asylsökande i Västra Götaland. Vidare har ett större samverkansprojekt *NAD-i-Väst* startat upp som avser samverkan mellan det civila samhället och offentlig sektor kring etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden. Det EU-finansierade projektet *FIER - Fast Track Integration in European Regions* startade också upp under året. Det är ett samarbetsprojekt med målgruppen människor som har kommit till Europa som flyktingar och som står långt från arbetsmarknaden.

I Västra Götalands *Utbildning- och arbetsmarknadsprognos* med sikte på år 2025 identifieras tre stora kompetensutmaningar inom pedagogik och utbildning, teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård. Inom områdena bedöms bristen på kompetens överhängande. Här lyfts satsningen på validering inom högskolan som en viktig pusselbit i att underlätta livslångt lärande, flexibilitet och möjligheter till internationell rörlighet inom till exempel de särskilt utpekade bristområdena.

Inom området finns även den prioriterade frågan om *att skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer*. Många satsningar är där långsiktiga och har pågått en längre tid, till exempel skapande av strukturer för praktiksamordning.

Inom området ***Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft*** är fokus på hur invånarnas kompetens utvecklas, synliggörs och används på arbetsmarknaden. Även detta område har prioriterats högt och två av BHU:s fem rekommendationer anknyter till området. De mål som finns kommer troligen inte att uppfyllas om utvecklingen fortsätter som idag. Även halvtidsutvärderingen lyfte särskilt fram området som ett av tre där det krävs fokuserade insatser för att nå målen. Arbetet för att fler ska fortsätta studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fortsatt viktig fråga som många aktörer arbetar med då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete.

Utvecklingen av andelen behöriga till gymnasiet går dock åt rätt håll. Den nedåtgående trenden sedan 1990-talet vad gäller behöriga till gymnasiet bland avgångsklasserna i årskurs 9 har brutits. Det har även skett förbättringar vad gäller gymnasiebehörighet och nyanlända. För vårterminen 2018 klarade nästan 30 procent av de nyanlända eleverna gymnasiebehörighet medan 2017 var det var femte nyanländ som gjorde det. Likaså är det en större andel som påbörjar sin eftergymnasial utbildning tre år efter gymnasiet. För 2017 var andelen på samma nivå som för 2012, det vill säga 45 procent. Åren däremellan var andelen 42 procent. Det är dock en bit kvar till målet att *halften av ungdomarna i Västra Götaland ska påbörja eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasiet*.

Fortbildning och vidareutbildning bedöms fortsatt bli allt viktigare då arbetsliv och yrkesroll förändras allt snabbare. Ett aktivt arbete vad gäller detta sker till exempel inom de *kompetensråd/kompetensforum* som idag finns på samtliga fyra delregioner. Här ska parterna kunna lyfta kommande behov i bransch- och utbildningsfrågor samt genom sina nätverk bidra till flexibilitet och matchning på arbetsmarknaden. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem.

Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos för 2019 visar på att bristen på arbetskraft med efterfrågade kompetenser hämmar sysselsättningstillväxten under prognosperioden. De lyfter att tillskottet av utrikes födda till arbetskraften har möjliggjort en stark jobbtillväxt trots de senaste årens tilltagande bristsituation. Efterfrågan på arbetskraft fortsätter vara hög i Västra Götaland. Många arbetsgivare vittnar enligt prognosen om en tydlig upplevd brist på arbetskraft vid rekrytering. Samtidigt tilltar obalansen på arbetsmarknaden, där andelen med kort utbildning ökar bland de inskrivna arbetslösa medan arbetsgivarna efterfrågar allt mer utbildad personal. Målet om att en *minskad andel företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist på kompetent arbetskraft* förväntas inte uppnås utan ökar även i år och har så gjort de senaste åren, år 2018 är det 40 procent som upplever detta jämfört 38 procent år 2017.

Även inom frågan *förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering* pågår många aktiviteter. I juni 2018 tillsatte regeringen en ny expertgrupp från fyra departement samt andra experter kopplade till Valideringsdelegationen. Validering Väst sitter med som expert i gruppen.

Området ***Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet*** omfattar satsningar inom transportinfrastruktur, kollektivtrafik och bredband för att ge invånarna bättre förutsättningar att ta tillvara Västra Götalands samlade utbud av arbete, utbildning, kultur m.m. Flera av målen inom området bedöms ha goda förutsättningar att uppnås.

Under året har ett påverkansarbete pågått med utgångspunkt i den prioriteringsordning som regionen kom överens om inför remisshanteringen av nationell transportinfrastrukturplan 2018-2029. Efter samlade regionala påverkansinsatser med syfte att i första hand få med utbyggnad av järnväg mellan Göteborg-Borås kom beskedet i juni att den är tillbaka i nationell plan. Planen utökades även med ett statligt bidrag till fördjupning av farleden in till Göteborgs hamn.

Kollektivtrafiken utvecklas i huvudsak i linje med trafikförsörjningsprogrammets mål, framförallt vad gäller resandet. Även nöjdheten har ökat det senaste året även om målet inte förväntas att nås. I en enkät gjord av Svensk kollektivtrafik svarar 79 procent att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken vilket ligger under målet på att nio av tio invånare ska vara nöjda. När nöjdheten mäts ombord är dock siffran högre (94 procent). Marknadsandelen för kollektivtrafiken är enligt den nationella kollektivtrafikbarometern 33 procent. Det har skett en ökning de senaste åren. Målet att en tredjedel av invånarnas resor ska 2025 göras med kollektivtrafik förväntas därmed nås.

En reviderad *miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken* med mål till 2035 beslutades under året av Västra Götalandsregionen. Kollektivtrafiken körs till 97 procent på förnybara drivmedel vilket är över målet på minst 95 procent. Efter flera år med tydlig minskning av koldioxidutsläpp stod nivån under 2018 stilla på 72 procent. Orsaken till detta bedöms vara minskad tillgång på biodiesel med goda klimategenskaper. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men med en övergång till mer elektrifierad trafik minskar energianvändningen vilket gör att målet för 2025 bedöms vara möjligt att nå. Målet till 2020 är 80 procent jämfört med 2006.

Bredbandsutbyggnaden fortsatte enligt plan under 2018. En förändring av de nationella bredbandsmålen medförde att den regionala bredbandsstrategin uppdaterades. De nya regionala bredbandsmålen är att 95 procent av hushållen ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s år 2020. Skärpningen av målen gör att det är högst osäkert om målen kommer att nås.

Den prioriterade frågan om att utveckla en långsiktigt hållbar region behöver grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling med koppling till den fysiska planeringen och i nuläget med fokus på bebyggelsestruktur, infrastruktur och kollektivtrafik. Västra Götalandsregionens arbete görs i en process där målen bland annat är att skapa en gemensam kunskapsbas, skapa en arena för att diskutera frågor som berör fysisk planering och en strukturbild. Kopplat till detta pågår ett arbete med att ta fram *delregionala strukturbilder* som också kan fungera som kunskapsunderlag till bilden för hela Västra Götaland. I juni kom regeringen med en proposition som föreslår att regional fysisk planering blir obligatoriskt för landstingen i Stockholm län och Skåne län, i övriga län kan det införas när behov och förutsättningar finns.

De prioriterade områdena ***Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan*** och ***Ansvarsfull och hållbar konsumtion*** är fortsatt högt prioriterade. En av BHU:s fem rekommendationer är att vi behöver kraftsamla i omställningen från fossil till förnybar energi.

Målet med en fossiloberoende region som återfinns i *Klimatstrategin för Västra Götaland* definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland och med delmålet 40 procent 2020. Till 2016 hade utsläppen minskat med 15 procent. Genomförandet av *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om* pågår. En uppföljning för 2018 har genomförts och den visar bland annat att antalet undertecknande organisationer har fördubblats. I en enkätundersökning under hösten 2018 lyfter en tredjedel av svarande att undertecknandet av Klimat 2030 har påverkat organisationens arbete. Detta har främst tagit sig i uttryck som tydligare prioritering av insatser i klimatarbetet eller som ökat engagemang för klimatfrågorna bland anställda. När det gäller fokusområdena arbetar flest undertecknare med hållbara transporter (73%), följt av klimatsmart mat (63 %), bostäder och lokaler (60%) samt produkter och tjänster (57 %). För att erbjuda aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet finns även samordnare för fokusområdena.

Konsumtionens miljöpåverkan lyfts som en allt viktigare fråga inom flera miljöproblem som exempelvis kemikalier och klimat. Inom såväl offentlig som privat konsumtion ökar också

medvetenheten och därmed intresset. Under 2018 har det inom Klimat 2030 lagts större fokus på handel och privat konsumtion än tidigare och det är ett viktigt utvecklingsområde för att få fram lösningar som underlättar en hållbar konsumtion. Klimatstrategins mål vad gäller utsläppen av växthusgaser från västsvenskars konsumtion är att den ska minska med 30 procent till 2030 jämfört med 2010. Det finns inte några regionala data för att mäta målet kopplat till konsumtion men de nationella beräkningarna visar att utsläppen i stort ligger kvar på samma nivå som i början av 90-talet.

Vad gäller miljöteknikmarknaden är bedömningen att tekniken finns men svårigheten är att få ut den i samhället så att den gör nytta. Hindren bedöms framförallt vara av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det finns ett behov att i det framtida arbetet utöver dagens inriktning även rikta in sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. Inom området pågår flera viktiga satsningar som även nämnts tidigare. Det gäller till exempel *Triple F* vid Lindholmen Science Park med fokus på omställning till ett fossiloberoende godstransportsystem, *Västsvenska Kemi och materialklustret* satsning inom ramen för Vinnväxt samt *Omställning till biobaserade och cirkulära textilier*. Därutöver finns även andra satsningar som pågår till exempel *Kraftsamling Biogas 2017-2020* och *ElectriCity -partnerskapet*.

Inom det prioriterade området ***En ledande kulturregion med fokus på delaktighet*** är fokus på att vidga deltagandet och gynna nyskapande i kulturlivet. Västra Götaland som en attraktiv plats av ungdomar bedöms i princip vara oförändrat. Målet med koppling till att *invånarna ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv* bedöms inte nås. SOM Väst visar att 48 procent av invånarna i Västra Götaland är medlemmar i en förening. Det är på samma nivå som för 2017. Nivån 2015 var dock 53 procent.

För att gynna nyskapande är såväl aktörer inom det fria kulturlivet som de större kulturinstitutionerna centrala. En stor del av satsningarna på kultur går till institutioner med nationell och internationell lyskraft. *Göteborgs Symfoniker (GSO)* är Sveriges nationalorkester och publiken till *GöteborgsOperan* ökade någon procent jämfört med föregående år, den ökande trenden håller i sig. Film i Västs samproduktioner får ibland också en enorm räckvidd, som exempelvis med *The Square*, som var Oscarsnominerad 2018.

Digitalisering lyfts som en drivkraft för att gynna nyskapande och främja kultur med spets. Med Västra Götalandsregionens nya handlingsprogram för kulturens digitalisering och en utlysning av pilotprojekt har förutsättningar skapats för nydanande och kunskapshöjning. Exempel på satsningar är *Bohusläns museum* som med hjälp av Augmented Reality vill förstärka och förbättra verkligheten samt korsbefrukta unga generationers möten med museets historiska samlingar. Även GSO arbetar med digitalisering och är sedan tidigare en erkänd internationell föregångare med sin kanal GSO play, som har lyssnare och tittare världen över.

Inom ramen för *Kraftsamling fullföljda studier* har regionstyrelsen beslutat att ta fram en strategi för fysisk aktivitet för barn och unga. Den pedagogiska cirkusverksamheten som sker kan här ha en roll. Till exempel erhöll *Cirkusladan i Mariestad* stöd under 2018 för att kommunens barn och unga får delta gratis i cirkusverksamhetens sommarläger.

Inom det prioriterade området ***Ökat utbyte med omvärlden*** ingår frågor som nationell och internationell närvaro och påverkan, stärkt besöksnäring, ökad integration med Norge och ökade företagsetableringar.

Även till detta året har antalet gästnätter fortsatt att öka något. Utländska besökare visade den starkaste ökningen med cirka 4,5 procent avseende gästnätter. Som tidigare har dock Stockholms län fortfarande betydligt fler gästnätter. Det innebär att målet att *Västra Götaland ska vara*

Skandinaviens mest besökta region sannolikt inte kommer att nås. Avgränsat till enbart sommarturismen är dock Västra Götaland starkast i riket.

Turistrådet Västsverige AB betoning ligger på samverkan med besöksnäringens samtliga aktörer och utveckling av en hållbar besöksnäring. Det sker vidare såväl satsningar i turistisk infrastruktur liknande *Göta kanal*, *Dalslands kanal* och *Nordiska Akvarellmuseet* som i projekt som till exempel *Trädgårdsresan* med mål att tillgängliggöra minst 100 besökssträdgårdar i Västra Götaland och *Led- och evenemangsturism i Dalsland* inom ramen för ett Interreg Sverige-Norgeprojekt.

För att kunna stärka samarbetet från Akershus i Norge till Hamburg i Tyskland blev Västra Götalandsregionen medlemmar i nätverket *STRING* under 2018. Det är många olika frågor som diskuteras i nätverket, bland annat infrastruktur, grön tillväxt, gränshinder, forskning och utveckling samt turism. OECD-studien *Territorial Review Megaregion Western Scandinavia* presenterades under 2018 och nu ska en strategi för samverkan tas fram som utgår från de samhällsutmaningarna som OECD identifierat.

Inom området ingår även den prioriterade frågan att *locka och attrahera investeringar och nyetableringar till Västra Götaland*. För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland bedöms att tillgången till investeringsvilligt kapital behöver öka. Under 2018 genomfördes för fjärde gången riskkapitalkonferensen *Connect2Capital*. Business Region Göteborg har under lång tid arbetat med att öka etableringen i Göteborgsregionen. Skaraborg startade under 2018 sin etableringsserviceorganisation. Samma funktion finns redan på Business Region Borås och på Position Väst i Fyrbodalen.

Inledning

Denna återrapportering avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2018. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur. BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Utöver de årliga återrapporteringarna genomfördes även en större halvtidsutvärdering under 2017.

Syftet med VG2020 är att ytterligare stärka Västra Götaland som en attraktiv, ansvarsfull och internationellt konkurrenskraftig kunskapsregion för kvinnor och män och är ett verktyg för att genomföra Vision Västra Götaland – Det goda livet. VG2020 är den gemensamma vägvisaren, och ett styrdokument, för hela Västra Götalands utveckling mellan åren 2014 – 2020. Den riktar sig till alla som arbetar med insatser för tillväxt och utveckling i Västra Götaland; kommuner, lärosäten, Science parks, länsstyrelsen, föreningsliv med flera. VG2020 har tagits fram med grund i det uppdrag riksdag och regering gett Västra Götalandsregionen att driva det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Det övergripande målet för strategin är att **invånarna i Västra Götaland ska ha bästa möjliga förutsättningar att utvecklas**. För varje område har ett inriktningsmål satts upp. För de 32 prioriterade frågorna finns ytterligare ett eller flera mål per fråga samt att det finns en stark koppling till EU:s strategi för tillväxt, Europa 2020. I bilaga 1 återfinns en sammanställning över strategins fyra teman, nio områden och 32 prioriterade frågor.

Avgränsningar

Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen⁵ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2018. Vidare ingår även de insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder. En sammanställning av antal insatser och total omslutning i medel fördelat på prioriterade områden under perioden 2014-2018 finns i bilaga 2. I bilaga 3 finns 2018 års medel och insatser fördelat på de 32 prioriterade frågorna.

Rapportens struktur

Rapporten har inledningsvis en sammanfattande analys avseende genomförandet kopplat till VG2020s intentioner. Vidare finns även läget med kring de fem rekommendationer⁶ som BHU ställt sig bakom sedan 2015. I övrigt är rapporten strukturerad utifrån strategins 32 prioriterade frågor. Rapporten bygger på de beslut som fattades under 2018, vilka har kategoriserats in under respektive fråga. Flertalet av strategins prioriterade frågor överlappar varandra, vilket innebär att en insats kan falla inom fler än en fråga. Därför har samtliga insatser kategoriserats in under en fråga som de direkt faller inom med möjlighet att också falla indirekt inom ytterligare två frågor.

För varje fråga finns en kortare sammanfattning med exempel på det som genomförts och som har betydelse för utvecklingen. Vidare har en mer generell bedömning gjorts kring om arbetet ligger i linje med intentionerna för den prioriterade frågan i VG2020. Under respektive område finns målen för de prioriterade frågorna angivna. Målen mäter utvecklingen i Västra Götaland och har, när statistik finns tillgängligt samt baserat på halvtidsutvärderingens sammanställning, bedömts utifrån en skala på tre nivåer. Rött betyder att det är sannolikt att målet inte kommer att uppnås, gult att

⁵ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansieras av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt kommittéerna för rättighetsfrågor och folkhälsa.

⁶ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid 2017 års möte beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

målet kan komma att uppnås och grönt att målet sannolikt kommer att uppnås.

Rekommendationer – områden att kraftsamla kring i samverkan

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) har ansvaret för att i samband med den årliga uppföljningen av strategin peka ut områden som behöver uppmärksammas särskilt inom ramen för strategin kommande år. Rekommendationerna omfattar områden där det finns en potential att nå längre med en närmare samverkan mellan region, kommunalförbund, kommun och andra utvecklingsaktörer. Västgruppen har uppdraget att "skapa samordningsformeringar och arbetssätt som bättre tar tillvara möjliga synergieffekter inom de rekommenderade kraftsamlingsområdena."⁷ Utgångspunkten är att bygga på redan befintliga strukturer. Rekommendationerna har varit desamma sedan 2015. Under hösten 2017 ställde sig BHU bakom en fortsatt gemensam kraftsamling kring de fem rekommendationerna under återstående strategiperiod 2018-2020⁸. Att inte göra någon justering för resterande del av perioden var en av rekommendationerna från 2017 års halvtidsutvärdering utifrån att rekommendationerna i huvudsak hade tagits väl emot bland aktörerna även om det riktades kritik i hur de togs fram. Halvtidsutvärderarna lyfte även att rekommendationerna förefallit ha påverkat genomförandet.

De fem rekommendationerna:

- Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft
- Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov
- Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning
- Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden
- Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft

Inom ramen för det rekommenderade området *Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* är arbetet inriktat på att skapa en ökad tydlighet, kraft och synlighet i klusterarbetet där region, kommun, akademi och näringsliv så långt det är möjligt delar målbild. Under 2018 startade Västra Götalandsregionen upp tre nya program; *Utbildning och arbetsmarknad*, *Kulturella och kreativa näringar* samt *Entreprenörskap och nyföretagande*. Dessa program tillsammans med Västra Götalandsregionens övriga program kopplat till styrkeområdena⁹ har under 2018 beviljat medel till 169 projekt och 37 verksamheter med en förväntad totalomslutning för projekten på sammanlagt dryga 750 miljoner kronor. Om man ser på de program som pågick 2017 så har det skett en klar ökning i såväl antal projekt som i förväntad totalomslutningen. Mer kring insatser kopplat till styrkeområden återfinns under avsnittet om *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden*.

Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov

Matchningen på arbetsmarknaden har försämrats under en längre tid och flera undersökningar visar att brist på olika kompetenser är ett hinder för tillväxt. Västra Götalandsregionen genom regionutvecklingsnämnden har därför tagit fram och beslutat om ett program för utbildning och arbetsmarknad. Under våren fick regionalt utvecklingsansvariga, tillsammans med Tillväxtverket, i uppdrag av regeringen att genomföra en satsning för stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

⁷ §31 VG2020 – Rekommendationer, a Anteckningar från beredningen för hållbar tillväxt (BHU) den 23 juni 2015, RS 684-2012.

⁸ Rekommendationerna har varit uppe årligen för beslut (april 2016 respektive oktober 2017).

⁹ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer samt kulturella och kreativa näringar.

Som tidigare år utgår annars arbetet med från den samverkansplattform som den regionala kompetensplattformen utgör. Kompetensplattformen handlar om en samverkan mellan Västra Götalandsregionen, kommunalförbunden, arbetsförmedling med flera och verksamhet har bedrivits inom ramen för plattformen sedan 2010. Inom samtliga delregioner finns även *kompetensråd/kompetensforum* där bland annat kommande behov i bransch- och utbildningsfrågor lyfts. Dessa bidrar till flexibilitet och matchning på arbetsmarknaden genom att en gemensam målbild skapas av vad som behöver göras delregionalt och regionalt. Även projekt, till exempel *Framtidsrustad region*, har startat upp med syfte att skapa förutsättningar för samverkan och ökad matchning. Ett antal analyser, prognoser och kartläggningar om behoven i såväl offentlig som privat näringsliv har under året tagits fram. Några exempel är *förstudien av kompetensbehov inom den maritima sektorn* och *Resursbaser och kärnkompetenser i Fyrbodalen*.

Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning

Västra Götalandsregionens *handlingsplan fullföljda studier 2017-2020* fokuserar på Västra Götalandsregionens roll i strävan efter att öka antalet unga med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning och anknyter till den länsövergripande processen *Kraftsamling fullföljda studier*. I 2018 års återslagrapportering för handlingsplanen visar att aktiviteter pågår inom samtliga av handlingsplanens delområden med tonvikt på områdena psykisk hälsa, livsvillkor och levnadsvanor samt studiemotivation. Kunskapsunderlag har också tagits fram under året, till exempel rapporten *Det är i det lokala man finner komplexiteten...* som lyfter betydelsen av migrationsbakgrund, socioekonomiska och strukturella faktorer för skolmisslyckanden. Den kompletterar den tidigare fördjupningsrapporten *Att motverka skolmisslyckanden - Konsten att kunna ha två tankar i huvudet samtidigt...*. I februari 2018 genomfördes konferensen *Verktyg för komplexa utmaningar – Hur kan vi arbeta för fullföljda studier?*. Fokus var att hitta konkreta verktyg för det fortsatta arbetet. Cirka 400 personer från regionen, kommuner, kommunalförbund och näringsliv var representerade.

Västra Götalandsregionens satsning på *sociala investeringsmedlen (SIM)* är ett verktyg/modell i syfte att skapa ett förändrat arbetssätt där behovsanalys och kontinuerlig uppföljning ska möjliggöra nya beräkningsmodeller. Investeringsarna ska utveckla samverkan mellan regionala och kommunala verksamheter som arbetar med barn och unga. Insatserna ska främja barns och ungas uppväxtvillkor och är en del av kraftsamlingen fullföljda studier. För närvarande pågår elva SIM-satser.

Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden

Antalet asylsökande till Sverige har minskat kraftigt det senaste året men flera utmaningar kvarstår. Det handlar bland annat om nyanländas möjlighet till egen försörjning, egen bostad, en god hälsa och deltagande i samhällslivet.

Det finns flera exempel på insatser som gjorts under året kopplade till att bryta utanförskap. Det handlar bland annat om ett större samverkansprojekt *NAD-i-Väst* som startat upp. Satsningen som bygger på en beprövad modell från Skåne avser samverkan mellan det civila samhället och offentlig sektor kring etableringen av nyanlända på arbetsmarknaden. NAD (Nätverk-Aktivitet och Delaktighet) handlar om att Arbetsförmedlingen inom ramen för etableringsprogrammet erbjuder nyanlända aktiviteter som utförs av föreningslivet. Samverkansparter är flera bland annat Västra Götalandsregionen, Töreboda kommun, GSE (Göteborgs sociala ekonomi) och SENS (Sociala ekonomins nätverk Skaraborg). Projektet syftar till att underlätta för nyanlända att hitta vägen in i föreningslivet och genom det stärka sina sociala nätverk, öva svenska samt delta i hälsofrämjande och studiemotiverande aktiviteter.

Det handlar även om projektet *Re:Act* som går ut på att sprida Support Group Network-modellen till kommuner med många nyanlända och asylsökande i Västra Götaland. Under 2018 startade lokala Support Groups upp i flera kommuner, bland annat i Falköping, Lidköping, Göteborg och Götene.

Modellen bygger på självorganisering och har utvecklats av flyktingar på Restad Gård, tillsammans med Rädda Barnen. Även insatser med internationell samverkan genomförs, till exempel i form av det tvååriga EU-projektet *FIER - Fast Track Integration in European Regions*.

I övrigt sker som tidigare en del samverkan genom Kompetensplattformen såväl vad gäller ungdomars som nyanländas insteg på arbetsmarknaden. I återslagrapporteringen lyfts exempel på satsningar som nyföretagarrådgivningen som sker i stadsdelar med hög andel utrikes födda, varav en stor del är nyanlända, och som erbjuds av Almi Väst i samarbete med Västra Götalandsregionen.

Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Som lyfts i tidigare återslagrapporteringar har det inom rekommendationen *Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi* sedan flera år tillbaka funnits en strukturerad samverkan och inarbetade kontaktvägar som utgår från *Klimatstrategin för Västra Götaland*¹⁰. *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* startade upp under 2017 och lyfter fyra fokusområden med tolv underliggande satsningar som bedömts som områden där lokala och regionala aktörer har möjlighet att styra över planer och processer och möjlighet att agera.

I 2018 års uppföljningen av *Klimat 2030*¹¹ går att utläsa att antalet undertecknare har fördubblats. En enkätundersökning av undertecknare genomfördes under året. Nästan 80 procent av de svarande menar att engagemanget för arbetet med miljö- och klimatfrågor i den egna organisationen är stort eller mycket stort. Uppemot en tredjedel svarar att undertecknandet av *Klimat 2030* påverkat organisationens arbete. Detta har främst tagit sig i uttryck som tydligare prioritering av insatser i klimatarbetet eller som ökat engagemang för klimatfrågorna bland anställda. När det gäller fokusområdena arbetar flest undertecknare med hållbara transporter (73%), följt av klimatsmart mat (63 %), bostäder och lokaler (60%) samt produkter och tjänster (57 %). Det finns även samordnare inom alla fokusområden som erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 kommer en utvärdering av samordningsprojekten att genomföras.

Klimatrådet har fortsatt sitt arbete med att bland annat utgöra en samlande kraft och gemensam röst som för upp avgörande frågor på regional, nationell och internationell nivå. Bland annat var Klimatrådets representanter på plats i Almedalen där bland annat ett rundabordssamtal med konsumentministern genomfördes.

Generella perspektiv

I likhet med *Vision Västra Götaland – Det goda livet* - är jämställdhet, miljö, internationalisering och integration utpekade som generellt prioriterade frågor inom VG2020. Allt tillväxt- och utvecklingsarbete i Västra Götaland ska vara hållbart. Insatser inom ramen för VG2020 ska ha en positiv inverkan på de generellt prioriterade frågorna. Avgörande för utvecklingen är att integrera aspekterna i de insatser som genomförs. Det pågår olika insatser dels inom projekt, uppdrag och verksamheter men även insatser som är mer övergripande vilka ska bidra till att arbetet med de generellt prioriterade frågorna stärks och förbättras.

Det *integrationsfrämjande arbetet* har under året varit inriktat på att underlätta för asylsökande och nyanlända att studera, arbeta och delta i samhällslivet samt på att bryta utanförskapet hos utrikes födda som är svagt integrerade på arbetsmarknaden och i samhället. Västra Götalandsregionen tillsatte under våren 2018 inom ramen för regionutvecklingsuppdraget en processledare för integration i syfte att fördjupa, strukturera, samordna och effektivisera arbetet med integrationsfrågor. Även externt har initiativ tagits under året för att tydliggöra roller och samverkan

¹⁰ Klimatstrategin antogs av Västra Götalandsregionens regionfullmäktige 2009.

¹¹ *Klimat 2030 Årsberättelse 2018*, www.klimat2030.se

mellan olika myndigheter, Västra Götalandsregionen och kommuner. Under våren fick regionalt utvecklingsansvariga, tillsammans med Tillväxtverket, i uppdrag av regeringen att genomföra en satsning för stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Inom ramen för detta uppdrag har VGR, tillsammans med relevanta regionala aktörer, påbörjat diskussioner om samverkansprojekt, med fokus på validering och yrkesvux.

Som lyftes tidigare pågår det flera insatser inom området att underlätta nyanländas insteg på arbetsmarknaden. Till exempel har det startat upp en vidareutveckling av Double Cup i Trollhättan – *Trio Employment Services (TRES)*. Syftet med TRES är att utveckla en ny process för kandidatsökning, med enbart kandidater som är nyanlända/utrikes födda och som kompletterar Arbetsförmedlingens kandidatsökning. Kandidatsökningen kommer att genomföras av den ideella föreningen Support Group Network (SGN). SGN har sedan 2015 skapat ett stort nätverk av asylsökande och nyanlända och under det senaste året etablerats i åtta svenska städer. TRES innebär att Arbetsförmedlingen, Support Group Network och Trollhättans Stad i dialog med arbetsgivare utformat ett erbjudande om en jobbförmedling.

Andra satsningar inom området är *Future Kitchen* handlar om att stötta Måltid Sveriges nätverk i arbetet med att locka nya medarbetare, framförallt nyanlända, till offentliga kök. Under 2018 utbildades 35 nya handledare och drygt 40 nyanlända gick introduktionsutbildningen och praktiserade ute i kök. En ny omgång startar våren 2019.

Vissa av de satsningar som genomförs beskrivs under området *Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv*. Genom förbättrad effektivitet i utbildningsinsatser och förbättrad matchning på arbetsmarknaden bedöms många av de nyanlända bli en tillgång på arbetsmarknaden.

Under 2018 utvärderades *Västra Götalandsregionens handlingsplan för jämställd regional tillväxt 2016-2018*. I utvärderingsrapporten konstateras att jämställdhetsintegrering av det regionala tillväxtarbetet är komplext och en mängd aktiviteter inom många samhällsområden inbegrips. Det innebär att det därmed är en utmaning att ta fram en övergripande regional handlingsplan som passar olika aktörer och verksamheter. Utvärderarna lyfter att handlingsplanen kan ses som en viktig pusselbit i det övergripande arbetet som redan pågår och i relation till andra styrdokument. Genomförandet bedöms genom aktiviteter och insatser ha kunnat belysa utmaningar, lyfta goda exempel och sprida erfarenhet och kunskap, skapa nätverk, skapa samverkan som på sikt förväntas leda till jämställd tillväxt. Exempel på insatser inom handlingsplanen som lyfts är *Jämställdhetskartan* som omfattar samtliga 49 kommuner i regionen och alla kommuner har genomfört en jämställdhetskartläggning samt *syvonline* som förser studie- och yrkesvägledare med tillgång till kunskap och verktyg om normkritik.

För att skapa mer jämställda och jämlika villkor för entreprenörer och nyföretagare har Västra Götalandsregionen, med stöd från Tillväxtverket, under drygt två år genomfört ett antal jämställdhetsfrämjande insatser, främst riktade till företagsfrämjande aktörer. En av insatserna är en digital jämställdhetskartläggning där bland annat (ny)företagande hos kvinnor och män i länets 49 kommuner följs. Kartläggningen visar att kvinnor fortfarande är starkt underrepresenterade som företagare. Kvinnors andel av nyföretagande ligger alltså kvar på cirka 30 procent. En bortfallsanalys har genomförts för att hitta orsaker till att fler kvinnor än män, som deltar i entreprenörskapsfrämjande aktiviteter, väljer att inte fullfölja sina planer på att bli egen företagare. Det är svårt att dra några generella slutsatser av studien då för få av de tidigare deltagarna gick att nå. En slutsats som gjordes är dock att det inte förekommer någon diskriminering mellan kvinnor och män i dessa aktiviteter.

Som lyftes under avsnittet *Rekommendationer* och under område *En region som tar globalt ansvar* lyfts ett antal satsningar som har bedömts bidra till att genomföra *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*.

Europa 2020

Indikatorerna för Europa 2020 används för att mäta om strategins syfte och mål uppnås samt för att följa den generella samhällsutvecklingen i Västra Götaland. Indikatorerna på EU-nivå har brutits ned till regional nivå och mål har satts upp för Västra Götaland 2020. Europa 2020-indikatorerna har kompletterats med ytterligare fem för att bättre kunna mäta arbetet med hållbar utveckling och attraktivitet.

Sysselsättningsgraden i Västra Götaland ligger med 2017 års utfall över det mål som är satt för Västra Götaland. Den ligger nu på 81,4 procent och fördelat på kvinnor 79,9 procent respektive män 82,8 procent. Utfallet för 2016 var 79,4 procent fördelat på kvinnor 78,2 procent respektive män 80,3 procent. Även om utfallet för kvinnor inte helt har kommit upp till 80 procent har det ökat från 2016 års uppgifter. Som dock lyfts i 2018 års *Uppföljning av målen i EU 2020* är sysselsättningsgraden lägre bland personer som är födda utanför Norden. I en nedbrytning på kommunnivå visar även att de kommuner som låg i topp 2016 hade en sysselsättningsgrad på drygt 86 procent medan kommunerna med lägst sysselsättningsgrad låg strax under 73 procent totalt.

Målet om ökad utbildningsnivå bland arbetskraften har Västra Götaland fortsatt en högre andel med minst tvåårig eftergymnasial utbildning (i åldern 30-34 år) än både EU:s och Sveriges mål för 2020. Målet som är satt för Västra Götaland är dock 55 procent vilket är betydligt ambitiösare och det är en bra bit kvar. Skillnaden mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå kvarstår där kvinnors utbildningsnivå är betydligt högre än män.

Målet för skolavhopp i Västra Götaland är att det år 2020 ska vara att färre än 8 procent av 18-24-åringar som inte har avslutat gymnasiestudier och som inte studerar. Den senaste statistiken från 2016 visar 12 procent vilket är en ökning jämfört med de tidigare årens 11 procent.

Som lyfts i tidigare rapporter har Sverige valt att använda ett annat mått för att mäta och följa utanförskapet än EU. Genom att öka den sociala delaktigheten vill man minska andelen i åldern 20–64 år som är utanför arbetskraften (utom heltidsstuderande), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna till ”väl under” 14 procent år 2020. För Västra Götaland är målet satt till under 12 procent. Målet är inte nått men för år 2017 har andelen minskat från 14 procent till 13 procent.

Som lyfts i tidigare uppföljningsrapporter är det en utmaning att uppnå de ambitiösa miljömålen i Europa 2020 och i Västra Götaland 2020 och det kräver en kraftsamling inom alla samhällssektorer. Västra Götaland har långt kvar att gå för att nå målen för minskade utsläpp av växthusgaser och ökad andel förnybar energi. Målet om en ökad energieffektivisering uppgår för Västra Götaland till 25 procent och utfallet för 2016 var 26 procent. Vilket gör att målet är uppnått.

EUROPA 2020 – VÄSTRA GÖTALAND 2020

	Mål EU2020	Mål Sverige	Mål Västra Götaland	Senaste utfall
Ökad sysselsättningsgrad	75 %	80 %	81 % (K,M)	81,4% (2017) M: 82,8% K:79,9%
Öka offentliga/privata FoU investeringar	3 %	4 %	5,0 %	4,2% (2015)
Höjd utbildningsnivå (30-34 åringar)	40 %	40 %	55 % (K,M)	43,4% (2016), 36,6% M, 50,7% K
Minskade skolavhopp	10 %	10 %	<8 %	12% (2016)

Minska utanförskapet (offentligt försörjda)	-	14 %	<12 %	13% (2017)
Minska utsläppen av växthusgaser från 1990	20 %	40 %	40 %	15% (2016)
Ökad energieffektivisering från 2008	20 %	20 %	25 %	26% (2016)
Öka andelen förnybar energi	20 %	50 %	60 %	25% (2015)

Fotnot: K=kvinnor, M=män, U=utomnordiskt födda.

Kompletterande indikatorer för samhällsutveckling i Västra Götaland

Mål		Senaste utfall
Ökad befolkning	12 000 nya invånare per år och ökning i alla regiondelar	18 900 per år 2014-2017*
Ökad nettoinflyttning högskoleutbildade (inrikes)	1 000 per år i genomsnitt	+190 (2016)
Ökad produktivitet	1 procentenheter snabbare per än riket	0,3 procentenheter (2016)
Minskad arbetslöshet	Årlig minskning	-0,4 procentenheter (2018)

* Ökning varje år i samtliga LA-regioner med undantag för Bengtsfors - Dals-ed år 2017.

EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

Området *Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande* består av tre prioriterade frågor:

- Stimulera ökat entreprenörskap
- Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
- Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
Inriktningsmål: Ett positivt klimat för entreprenörskap och företagande		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Åtta av tio unga ska uppge att de kan tänka sig att bli företagare 2020	●	75%*				64%*		
95 000 nya företag ska startas åren 2014-2020 i Västra Götaland	●	10 899	11 472	11 473	11 317	11 384	11 142	
Hälften av alla nya företagare år 2020 är kvinnor	●	34%	34%	33%	33%	31%	31%	
800 gasellföretag i Västra Götaland under perioden 2014-2020	●	89	162	148	135	159	196	223
Högre tillväxttakt i SMF i Västra Götaland än i riket under varje år fram till år 2020	●		-0,4 pe**	-0,1 pe**	+0,1 pe**	+0,3 pe**	-0,3 pe**	

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Uppdateras var fjärde år. **Skillnad mellan tillväxttakten i riket och Västra Götaland, pe = procentenheter

Jämfört med 2017 års rapport har endast uppdaterad statistik kommit på målet *800 gasellföretag i Västra Götaland under perioden 2014-2020*. Bedömningen står kvar för alla mål vilket innebär att tre av målen sannolikt inte kommer att uppnås.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

För 2018 har sammanlagt 131 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en total volym om cirka 583 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2018 har 714 projekt, verksamheter och uppdrag beslutats som bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en volym om cirka 3 523 miljoner kronor.

1. Stimulera ökat entreprenörskap

Kopplat till målen lyftes i 2017 års halvtidsutvärdering att resultaten pekar på att fokuserade insatser krävs inom tre områden, varav området *Stimulera ökat entreprenörskap* är ett av dessa. Under 2018 lanserades ***Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap***. Programmet vänder sig till akademi, företag, utbildningar, offentliga parter och andra organisationer som samverkar för att utveckla entreprenörskap i Västra Götaland. Programmet består av tre insatsområden och omfattar bland annat insatser som ska öka intresset och kunskap om entreprenörskap och företagande bland unga. En rad aktiviteter har påbörjats inom ramen för handlingsprogrammet och satsningar har gjorts för att främja entreprenörskap i skola och högskola, stärka målgrupper på landsbygden och arbeta mer strategiskt med entreprenörskap som integrationsmetod för barn och unga.

Drivhusets fyra delregionala kontor rapporterar att de fortsatt når många studenter och äldre ungdomar i sin företagsrådgivning och under 2018 har drygt 240 företag startats genom deras verksamhet. Även ***Ung Företagsamhet*** (UF) har mycket stark ställning i regionen med hög kvalitetsnivå och stor genomslagskraft för sitt koncept. För 2018 rapporterar de att de engagerar över 5 000 elever i UF-företagande på gymnasieskolorna i Västra Götaland.

Inom hälso- och sjukvården är ***Innovationsplattformen Västra Götalandsregionen*** en fortsatt viktig satsning för att stimulera medarbetares innovationsförmåga och stödja företag med utvecklingsidéer. Under 2018 har plattformens uppdrag och kapacitet växt ytterligare. Ett arbete har påbörjats för att kartlägga innovationsprocessen i VGR i syfte att stärka det faktiska nyttiggörandet av idéer och innovationer. Kartläggningen utgör ett första steg för ett mer strategiskt innovationsarbete i Västra Götalandsregionens egna verksamhet. Bland de större satsningarna kan även nämnas förvaltningen av Innovationsfonden. I fonden finns 20 miljoner kronor och 2018 beviljades 58 projekt.

Exempel på satsningar under 2018:

- ***Unga Landsbygdssdagen i Väst*** – En inspirationsdag för ungdomar som arrangerades av Västra Götalandsregionen tillsammans med UF och Drivhuset i Trollhättan. Pionjärssatsningen lockade över 150 deltagare och syftade till att inspirera ungdomar att se möjligheterna och fördelarna med att starta företag på landsbygden.
- ***En handlingsplan för att stödja utvecklingen av socialt entreprenörskap och socialt företagande*** – Handlingsplanen inklusive kartläggning av sociala företag och förslag på prioriteringar som kommer att ligga till grund för kommande satsningar för Västra Götaland har tagits fram.

2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag

Arbetet med att stärka nyföretagandet i Västra Götaland består dels av insatser som ska höja kvalitén på rådgivningen och dels av insatser som ska göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig, framförallt för underrepresenterade grupper. Insatserna ska också bidra till en fungerande samverkan mellan nyföretagaraktörer i regionen och skapa jämställda och jämlika villkor för individer som söker rådgivning eller annat stöd för att få hjälp med att starta eller utveckla sitt företag.

För att stärka det innovativa entreprenörskapet och skapa fler kunskapsintensiva tillväxtbolag har Västra Götalandsregionen under ett antal år varit med och byggt upp ett starkt inkubatorsystem i regionen. Totalt medfinansierar Västra Götalandsregionen åtta inkubatorer och tillsammans driver man kompetensnätverket Inkubatorkompetens. Inkubatorerna erbjuder entreprenörer som har idéer med stor tillväxtpotential, tillgång till kontor, kompetens och kapital. Den långsiktiga satsningen på inkubatorer har visat sig ge resultat både nationellt och internationellt. Sju av åtta inkubatorer är uttagna till **Vinnovas nationella excellensprogram** där totalt 24 inkubatorer kvalade in. Under 2018 har två inkubatorer från Västra Götaland rankats högt i den internationella inkubatorrankingen UBI Index som genomförs av UBI Global. Både GU Ventures och Chalmers Ventures rankades som två av de 20 främsta inkubatorer i världen i kategorin **Top Business Incubator - Managed by University**. GU Ventures rankas tvåa i Norden, fyra i Europa och som nummer 17 i världen bland deltagande universitetsdrivna inkubatorer. Chalmers Ventures rankas etta i Norden, trea i Europa och som nummer 12 i världen i samma kategori.

I de åtta inkubatorer som Västra Götalandsregionen stödjer har 965 idéer utvärderats under 2017 (jmf 725 idéer 2016) och det finns idag 170 projekt/företag i inkubatorerna, varav cirka 78 bildats under det senaste året. Inkubatorbolagen (inklusive alumnibolag, dvs bolag som har lämnat inkubatorn) sysselsätter drygt 1 950 personer, varav cirka 23 % är kvinnor, och omsätter drygt 2,3 miljarder kronor.¹² Det råder en fortsatt snedfördelning vad gäller kvinnor och män i inkubatorbolagen och dess styrelser. En fråga som kommer fortsätta prioriteras framöver.

Inom nyföretagarområdet har det även gjorts framsteg när det kommer till samverkan mellan rådgivningsaktörer. Som tidigare nämnts i återslagrapporteringen har en gemensam förening startats av Almi Väst, Business Region Göteborg och Nyföretagarcentra från samtliga delregioner, som ett resultat av ett Nyföretagarlyftet som nu avslutats. Paraplyföreningen har en långsiktig ambition att fungera som en regional plattform för kompetensutveckling av nyföretagarrådgivare och samordning av starta-egget aktiviteter och dylikt riktat till nyföretagare.

Exempel på satsningar under 2018:

- **IFS Rådgivning Utanförskapsområden** - En satsning som pågått i två år och som Västra Götalandsregionen i samarbete med Almi Väst genomför i syfte att göra nyföretagarrådgivningen mer tillgänglig i områden med hög andel utrikes födda.
- **VINK Västsvenska inkubatorers kvalitetshöjning** - Under året har de åtta inkubatorerna inom ramen för VINK-projektet bland annat genomfört peer-reviews, där man genomlyser inkubatorns verksamhet med hjälp en standardiserad metod och erfarna branschkollegor. Tillsammans identifiera man inkubatorns nuvarande excellens- och ännu ej excellensområden. Underlaget skapar en strategisk utvecklingsplan för inkubatorn.

¹² statistiken avser 2017 då den är eftersläpande och 2018 års siffror kommer under hösten 2019

3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Det går bra för västsvensk industri och små och medelstora företag fortsätter att öka sin tillväxt och lönsamhet i en god konjunktur. Bland utmaningarna finns hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

Västra Götalandsregionen fortsatte under året sitt genomförande av **handlingsplanen för att främja konkurrenskraftiga små och medelstora företag**. Programmet fokuserar på områdena *Företagsklimat* samt *Innovation och marknadsutveckling* och medfinansieras till stor del av kommunalförbund, nationella myndigheter och EU-medel. Under 2018 fördelades medel till 10 projekt och 5 verksamheter. Projekten avsåg bland annat uppsökande verksamhet, behovsanalyser, matchmaking, företagsfinansiering samt export- och investeringsfrämjande verksamhet. Företagen som erhållit stöd finansieras via statliga anslag. Till detta har Västra Götalandsregionen under 2018 gett 229 direkta stöd till företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Enligt en utvärdering under 2018 om företagsstödet betydelse för företag upplevde merparten (75 %) av dessa att företagsstödet hade en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

Almi Väst AB erbjuder lånefinansiering och rådgivning till företag som vill växa. Almi Västs utlåning under 2018 uppgick till 330 miljoner kronor och gick till 530 företag. För 2017 var uppgifterna cirka 456 mkr till 680 företag i Västsverige. Almi Väst ansvarar även för att ge rådgivning till innovatörer som behöver stöd för att testa om idéer går att förverkliga till en kommersiell innovation. Under året har 387 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats förstudiemedel. Almi Invest AB investerar i små och medelstora företag i såväl tidig kommersiell fas som i andra avgörande utvecklingsfaser.

Exempel på andra satsningar under 2018:

- **Industriell Dynamik (ID)** – En utvärdering av ID genomfördes hösten 2018. Den visar att ID-företagen jämfört med en kontrollgrupp haft bättre omsättningstillväxt samt att det finns en stor nöjdhet från företagen med IDs stöd. ID som har pågått under flera år är ett sammanhållet system för innovation- och internationaliseringssupport till små och medelstora företag i hela Västra Götaland där 17 främjande- och forskningsaktörer ingår.
- **Digiresan** - Ett regiongemensamt utvecklingsprojekt som involverar samtliga delregioner. Projektet syftar till både utbildning av medarbetare i digitalisering och strategisk digitalisering i företagen. Bakom Digiresan står Göteborgs Tekniska College, IDC West Sweden, IUC Halland, IUC Sjuhärad tillsammans med IUC Väst.
- **Nationellt lyft för livsmedel och kulturella och kreativa näringar** – Ett utvecklingsprojekt som har genomförts av Västra Götalandsregionen i samarbete med Region Skåne och Region Västerbotten har resulterat i stärkt samarbete med nationell nivå vad gäller exportfrågan kopplat till dessa branscher.
- **Förbättrat företagsklimat** – En satsning som pågår i många av Västra Götalands kommuner i syfte att underlätta för företag i kontakter med kommunen och undanröja hinder i företagares vardag.

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

Området *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden* består av fem prioriterade frågor:

- Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
- Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
- Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
- Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
- Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
<i>Inriktningsmål: De samlade FoU-satsningarna i Västra Götaland ska uppgå till minst 5 procent av värdet av den summerade regionala produktionen</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
En fjärdedel av alla förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland år 2020*	●	16%	16%	16%	16%	15%	14%	15%
Andelen utländska högskolestuderande ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner*	●		6,4%	6,5%	6,6%	7,0%	7,1%**	
Ökande nationella/internationella satsningar på forsknings- och innovationsmiljöer inom Västra Götalands styrkeområden	●	Målet bedöms ligga i fas***						
Fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer	●	Målet bedöms ligga i fas***						
Ökad medverkan i och påverkan på strategiskt viktiga forsknings- och innovationsprojekt, program och policies	-	Målet bedöms inte mätbart***						
En ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga i fas***						
Fler SMF ska delta i forsknings- och innovationsprogram	-	Målet bedöms inte mätbart***						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Avser läsår dvs. 2011/2012, 2012/2013 osv. Det senaste målet avser läsår 2017/2018.

** Andelen utländska studenter i Västra Götaland läsår 2016/2017 ligger under både Skåne län (11%) och Stockholms län (10,5%).

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen från förra året ligger kvar. Av de sju målen som finns för området bedöms två av målen ligga efter den nivå som målet i nuläget bör ligga på för att uppnå måluppfyllelse år 2020. Därutöver bedöms tre av målen ligga i fas. Denna bedömning grundar sig i halvtidsutvärderingen och dess genomgång bland annat av att Västra Götaland ökat sin andel av den nationella finansieringen från Vinnova och Energimyndigheten och där företagen i Västra Götaland ökar sina utgifter för FoU. Slutligen bedöms två av målen inte vara mätbara. De mål som inte är mätbara handlar om att statistiken inte är uppdaterad alternativt att mätvärde saknas.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

För 2018 har sammanlagt 64 projekt, verksamheter och uppdrag¹³ bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna inom området till en volym om cirka 698 miljoner kronor. Utöver detta kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2018 har 399 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fem prioriterade frågorna till en volym om cirka 2 915 miljoner kronor.

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden

Antalet förstahandssökande som väljer högskolor i Västra Götaland har inte rört sig närmare den önskade nivån. Trenden från 2014 är svagt sjunkande även om viss återhämtning från 2017 till 2018 noterades. Även målet som handlar om att andelen utländska högskolestuderande ska ligga i nivå med övriga storstadsregioner visar på eftersläpning. Andelen ökade under 2017 men ligger fortfarande markant på lägre nivå än Stockholm och Skåne.

Under 2018 släpptes ett slutbetänkande från utredningen om ökad internationalisering av universitet och högskolor med namnet **Ökad attraktionskraft för kunskapsnationen Sverige** (SOU 2018:78). Där lyfter man bland annat vikten av att Sverige som destination måste bli mer tydligt för forskare och studenter då konkurrensen om dessa hårdnar samt att dessa är viktiga för att upprätthålla internationella kontaktnät.

Långsiktig kompetensförsörjning och att göra Västra Götaland attraktivt för studenter och forskare är en viktig fråga som projektet **Move to Gothenburg/West Sweden** adresserar. Projektet avslutade sin första projektperiod under 2017 och tog sedan ny fart under 2018 då ett nytt beslut kring fortsatt samverkan mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor blev gällande för 2018 - 2019. Projektet är en långsiktig satsning för att öka attraktiviteten för studenter och forskare där ett stort arbete genomförs i hela regionen.

Det pågår flera insatser som ligger i linje med frågan *Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden*. Västra Götalandsregionens främsta insats med fokus på att utöka det internationella utbytet av forskare är programmet **MoRE2020** (Mobility for Regional Excellence 2020). Programmet blev beviljat medfinansiering av Horisont 2020 i februari 2017, och under 2018 genomfördes programmets andra utlysning då åtta forskare fick projekt beviljade. Fem av dessa var män och tre kvinnor, två sökte för att forska utomlands och sex för att komma till Västra Götaland. Programmet kommer som helhet att finansiera 20 forskare för att öka forskarrörligheten i Västra Götaland.

5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft

Utveckling av internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer ska stimuleras. Det gäller inte minst inom områden där det finns en ambition att vara världsledande. Samtliga universitet och högskolor har strategier där man identifierat områden att satsa extra på inom forskning och utbildning. Processer och aktiviteter drivs som stödjer profilering och samarbeten mellan regionens lärosäten inom gemensamt identifierade områden. Samverkan mellan näringsliv, akademi, institut och offentliga aktörer är en utgångspunkt för att bygga miljöer med hög kvalitet och relevans. Miljöerna är magneter för att locka forskare, kapital och samarbetspartners. Miljöerna ska i sin tur vara ledande i att omsätta ny kunskap till nytta inom företag, akademi, etc.

¹³ En av insatserna är MoRE 2020 som beviljat åtta mobilitetsprojekt under 2018.

Västra Götalandsregionen har i dagsläget tretton program som ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Tre av programmen tillkom under 2018. Det gäller **Utbildning och arbetsmarknad**, **Kulturella och kreativa näringar** samt **Entreprenörskap och nyföretagande**. Inom ramen för de tretton programmen har under året 169 projekt beslutats om samt 37 verksamheter har erhållit verksamhetsbidrag. För projekten uppgick den totala omslutningen till dryga 750 miljoner kronor.

Under 2018 initierades Gothenburg Research School of Biomedical Engineering, **en gemensam forskarutbildning i medicinteknik** mellan Göteborgs universitet och Chalmers där tekniskt och medicinskt grundutbildade arbetar tillsammans i gemensamma forskningsprojekt.

Exempel på forsknings- och innovationsmiljöer i Västra Götaland:

- **AI Innovation of Sweden** – Nationellt centrum för artificiell intelligens placerad vid Lindholmen Science Park. AI Innovation of Sweden är inriktad på att utveckla kunnskap och användning inom centrala samhälls- och näringslivssektorer inklusive ökad förståelse av policyutveckling för att styra användningen av AI för att stärka demokratin.
- **Wallenbergcentrum för Molekylär och Translationell Medicin** – En nationell satsning på life science med nod vid Göteborgs universitet. Målsättningen med satsningen är att under åren 2015-2024 verka för att Sverige ska återuppta en ledande ställning inom life science forskning.
- **SWEMARC** – Forskningscenter vid Göteborgs universitet som ska bidra till en bärkraftig, kunskapsbaserad vattenbrukssektor i regionen. Ett av centrets mål är att fler hållbara vattenbruksföretag startar i Västra Götaland.
- **Graféncentrum på Chalmers** – Nyttiggörande av resultat sprungna ur EU:s flaggskepp på Chalmers.

6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik

Att praktiskt testa och demonstrera ny kunskap och pröva nya lösningar är viktigt för att snabba på utvecklingsprocesser. Fortsatt offensiva satsningar på problemformulering, på att öppna upp miljöer och verksamhet för test, på demonstration och innovation samt på innovationsupphandling behövs. De samhällsutmaningar som utpekats ska stå i centrum. Infrastruktur i form av testmiljöer är centralt, men fler projekt ska genomföras i riktiga miljöer, i skola, sjukvård, på transportområdet etc. Arbetssättet förutsätter att offentliga aktörer med ansvar för till exempel hälso- och sjukvård, transporter och stadsplanering deltar och driver utveckling och innovation i samverkan med övriga parter. Tillfälliga "labbar" och dylikt där studenter, medarbetare och andra aktörer engageras för att arbeta med lösningar på samhällsutmaningar ska utvecklas vidare. Målet är att fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer.

En betydande andel av Sveriges test- och demoanläggningar för utveckling finns lokaliserade i Västra Götaland – 38 procent enligt en inventering som gjordes av Vinnova under 2016. Många av dessa har RISE (Research Institutes of Sweden) som värdorganisation men också lärosätena och science park tillhandahåller och organiserar test och demonstration. Att RISE under 2017 etablerade sitt huvudkontor till Västra Götaland förstärker ytterligare Västsveriges position som Sveriges främsta test- och demonstrationsregion. Området test och demonstration är under förändring där själva partnerskapen, nya samarbets- och affärsmodeller och öppen innovation allt mer kommit i fokus.

Exempel på satsningar under 2018:

- **SpaceLab** – Syftet är att förstärka Västsveriges position inom rymdteknik genom att koppla samman produktionstekniskt kunnande inom additiv tillverkning med rymdsektorns behov av mer kostnadseffektiva produktionsprocesser. Projektet drivs av Högskolan Väst men sker i en strategisk samverkan med rymdindustrin.
- **Klimatledande processindustri** - Vinnare av Vinnovas utlysning Vinnväxt med stor potential för omställning inom Kemi och Materialklustret. Klustret är ett starkt trippelhelix-nätverk som består av 33 aktörer från näringsliv, akademi, institut och det offentliga med den gemensamma målbilden om att nå ett fossiloberoende Västra Götaland.
- **Trämanufaktur** – Syftet med projektet är att etablera en test och demonstrationsmiljö som ska utgöra en regional nod och vara ett kompetenscentrum inom industriell trämanufaktur. Projektägare är Innovatum AB.

Under 2018 konkretiserades dessutom överenskommelsen mellan Västra Götalandsregionen och **SLU i Skara** i tre större projekt. Överenskommelsen är en vidareutveckling av satsningen Framtidsprojekten, som pågick 2014-2017 och fokuserar på ämnesområdena *Hållbar produktion och konsumtion av animalieprodukter, Precisionsodling och Kunskapsförmedling till lantbruket*:

- Konkurrenskraft och klimatanpassning i nöt- och lammköttproduktion
- Innovationskraft och miljönytta i precisionsodlingen
- Kompetensförsörjning och företagsutveckling i lantbruket

Under året deltog Västra Götalandsregionen i strategiska dialoger om uppgradering av **AstaZero**, den nationella finansieringen av Electromobilitetslabbet samt det snabbt ökande behovet av kompetensomställning inom fordonsindustrin mot bakgrund av elektrifiering.

7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation

I juni 2018 presenterade EU-kommissionen sitt förslag till EU:s nästa program för forskning och innovation, Horisont Europa. 2018 har därför varit ett viktigt år för policypåverkan och för att skapa de bästa förutsättningarna för fortsatt västsvenskt deltagande i europeiska forsknings- och innovationsprojekt efter 2020. Påverkansarbetet har innefattat inskickade inspel från Västra Götalandsregionen till SKL, Närings- och Utbildningsdepartementet som ett bidrag i formandet av svenska regeringens position för Horisont Europa. Inspelen berör innehållet i programmet, men även synergier och finansieringsmöjligheter via andra EU-program, som kan gynna västsvenska förutsättningar för ökad andel EU-finansierade projekt i nästa programperiod. Policyarbetet har kompletterats med profilering av verksamheten i Västra Götaland vid besök av europaparlamentariker.

För att stimulera samarbeten inom forskning och innovation finns Västra Götalandsregionens program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten, där EU-kortet är en viktig del. **EU-kortet** är en utlysning om planeringsbidrag och förstudiemedel kopplade till Horisont 2020 och under 2018 beviljades 16 sådana varav 10 stycken gick till små- och medelstora företag. EU-kortet har utdelats för satsningar inom ämnesområden som bland annat hållbar energi, artificiell intelligens och diagnostisering. En utvärdering i Västra Götaland under 2018, visar att majoriteten av de företag och organisationer som mottagit EU-kortet, ser planeringsbidraget som värdefullt i företagets internationaliseringsarbete, och har resulterat i flera projektansökningar i Horisont 2020. Statistik

visar att 32 företag i Västra Götaland har varit mycket lyckosamma i det europeiska programmet SME-instrumentet.

Det finns en tjänst vid Gothia Forum/Sahlgrenska Universitetssjukhuset med syftet att öka hälso- och sjukvårdens deltagande i EU:s forsknings- och innovationsprogram, Horisont 2020. Sedan programstart 2014 fram till januari 2019, har Västra Götalandsregionen beviljats EU-finansiering för 10 projekt med anknytning till hälso-sjukvården, från det konkurrensutsatta Horisont 2020.

De västsvenska lärosätenas grants office-funktioner har tillsammans med Västra Götalandsregionen ett nätverk där samverkan sker för att öka Västra Götalands medverkan i och påverkan på Horisont 2020. Påverkansinsatser har också skett inom programområde transport i samverkan med västsvensk industri och nationella myndigheter.

8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Västra Götalands sex science parks är innovationsmiljöer där entreprenörer, företag, akademi och offentliga aktörer samverkar för att möta samhällsutmaningar och generera hållbar tillväxt för Sveriges konkurrenskraft. De verkar i sina uppdrag för att skapa förnyelse och bidra till en stark kunskapsekonomi och ett hållbart samhälle. Samtliga science parks ligger i anslutning till Västra Götalands lärosäten och institut, stöds av den kommun de är lokaliserade i samt involverar det näringsliv som är relevant för platsen och profilområden. Eftersom resultatet av det regionala tillväxt- och innovationsuppdraget vilar på ett starkt engagemang av breda partnerskap utgör science parks en viktig infrastruktur. De verkar med förtroende från näringsliv, kunskapsaktörer och offentliga parter och kan därför fungera som neutrala arenor för utvecklingssatsningar och processer som enskilda aktörer inte har möjlighet eller förmåga att ta sig an. Från att ha haft sin utgångspunkt lokalt och regionalt har de vuxit till att bli nationellt och internationellt relevanta och erkända miljöer.

Under 2018 har flera stora nationella satsningar lokaliserats till Västra Götalands science parks vilket kan ses som ett kvitto på vilken betydelse som miljöerna har för att kraftsamla och attrahera kompetens och kapital till Västsverige. Exempel på satsningar:

- **Samverkansplattform för hållbara textilier** med en finansiering från regeringen om 40 miljoner kronor under fem år (Science Park Borås).
- **Centrum för artificiell intelligens (AI)** med inriktning på "data factory" med bland annat RISE, Chalmers och Västra Götalandsregionen som parter och med en finansiering på 100 miljoner kronor per år i tio år (Lindholmen science park).
- **Triple F**, ett forsknings- och innovationsprogram för att sänka koldioxidutsläppen från godstrafiken i Sverige med 70 procent fram till år 2030, en satsning på cirka 400 miljoner kronor över tolv år (Lindholmen science park).
- **Klimatledande processindustri** är en Vinnväxtfinansierad satsning på cirka 116 miljoner kronor under tio år (Johanneberg science park).

För perioden kan också nämnas arrangemanget **Innovationsriksdagen** som genomfördes i april på Borås science park med fler än 500 deltagare och medverkan av bland annat två ministrar, riksdagsföreträdare och lokala och regionala politiker. Under året anordnade också Sahlgrenska Science Park sitt femte **Park annual** som lockar cirka 500 besökare inom life science-branschen. Innovatum science park har växt sin verksamhet genom att Hållbar Utveckling Väst integrerats i Innovatums verksamhet och blivit **Energikontor Väst**. På Science park Skövde pågår utvecklingen av

Assar Industrial Innovation Arena, en unik satsning där de båda Volvo-bolagen går i spetsen för en helt ny samverkansarena för framtidens industri med fokus på automation.

EN REGION FÖR ALLA

Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

Området *Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv* av fyra prioriterade frågor:

- Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer
- Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
- Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
- Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
<i>Inriktningsmål: Minska skillnaderna mellan invånare i olika bostadsområden och stadsdelar samt att alla elever och studenter i Västra Götaland har en personlig koppling till arbetslivet.</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Minskade socioekonomiska skillnader mellan invånarna i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland*	●	64%	65%	65%	66%	67%		
Kvalitetssäkrad och enkel tillgång till praktik och ferieplatser i arbetslivet för alla i grund- och gymnasieskola i hela Västra Götaland senast år 2020	-	Insatser pågår**						
Antalet mentorsplatser, examensarbeten och praktikplatser ökar kontinuerligt	●	Målet bedöms ligga i fas**						
Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland	-	Målet bedöms inte gå att följa upp**						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Mäts med genomsnittlig disponibel inkomst i s.k. urbana utvecklingsområden (URB) i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. År 2011 var andelen 64,5%.

** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som förra året bedöms två av målen ligga i fas och kommer att sannolikt uppnås till 2020. Målet *Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland* bedöms inte vara mätbart då data saknas, men i halvtidsutvärderingen för VG2020 lyfts att det har genomförts ett antal insatser.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

För 2018 har sammanlagt 29 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 181 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2018 har 83 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 315 miljoner kronor. Utöver ovan angivna insatser finns även insatser kopplat till utbildningsområdet som berör flera av de prioriterade frågorna i temat *En region för alla*. Detta gäller till exempel insatser till folkbildning och utbildning som uppgår till en volym på drygt 173 miljoner kronor.

9. Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer

VG2020-frågan *Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer* handlar om att alla ungdomar ska ges förutsättningar att få bra ingångar i samhället. Då är ungdomars koppling till arbetslivet är en grundläggande fråga för att stärka deras förutsättningar att utvecklas i utbildning och arbetsliv. Betydelsen är extra viktig för ungdomar utan egna kontakter och nätverk.

Ett antal insatser i riktning mot målet för frågan har genomförts. Flertalet av dessa satsningar är långsiktiga och har pågått under flera år.

Ett sådant exempel är insatsen **Praktiksamordning Fyrbodal** som syftar till att bidra till etablering av ett gemensamt praktikanskaffningsverktyg i Fyrbodal samt att utveckla strukturer för skola-arbetslivsfrågor. Utbildningssidan kommer att inkludera hela kedjan från grundskola, gymnasium, vuxenutbildning till yrkeshögskoleutbildning samt högskola. Under 2018 har Högskolan Väst och sjuksköterskeprogrammet medverkat i en pilot och har använt praktikplatsen.se för att hantera sin verksamhetsförlagda utbildning. Både den kommunala och den regionala hälso- och sjukvården har testat verktyget. Projektet konstaterar att skolan gör sin del, studenterna söker platser och verksamheterna beskriver sin avdelning/mottagning/boende på ett mycket bra sätt.

Även Skaraborg fortsätter att implementera vidare strukturer för praktiksamordning och under år 2019 ska Boråsregionen/Sjuhärad starta upp ett utvecklingsarbete inom området.

10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet

En tät och långsiktig samverkan mellan högre utbildning och arbetslivet har många fördelar. Yrkeshögskoleutbildningar (**YH-utbildningar**) är eftergymnasiala och har en tydlig uppgift att de ska vara efterfrågade av arbetsmarknaden för att få finansiering från staten. Det finns samverkan och nätverk delregionalt samt genom ett regionalt nätverk YH-Väst. Såväl mängden som mångfalden av beviljade YH-utbildningar till Västra Götaland har ökat konstant.

Västra Götalandsregionen bidrar årligen med en regional behovsanalys av yrkeshögskoleutbildningar. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljade 115 utbildningar till Västsverige med start under år 2018, några exempel på nya utbildningar är lärarassistent, socialadministratör och programmerare för självkörande bilar. Totalt beviljade myndigheten 525 utbildningar i Sverige, det utbildningsområde som ökade mest är teknik och tillverkning samtidigt finns det flest antal platser inom ekonomi, administration och försäljning.

I Västra Götalands **Utbildning- och arbetsmarknadsprognos** med sikte på år 2025 identifieras tre stora kompetensutmaningar inom pedagogik och utbildning, teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård. Inom samtliga tre områden är bristen på kompetens överhängande. Satsningen på validering inom högskolan är en viktig pusselbit i att underlätta livslångt lärande, flexibilitet och möjligheter till internationell rörlighet inom till exempel de särskilt utpekande bristområden.

Under året har ett antal analyser, prognoser och kartläggningar om behoven i såväl offentlig som privat näringsliv tagits fram. Några exempel är en förstudie av **Kompetensbehov inom den maritima sektorn** och **Resursbaser och kärnkompetenser i Fyrbodal**.

Samtliga lärosäten i Västra Götaland har tillsammans med Västra Götalandsregionens koncernstab regional utveckling dialoger om kompetensförsörjning. Det senaste året har dialogerna haft fokus på samverkansfrågor och bedömning av reell kompetens inom den högre utbildningen.

11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom

Många unga saknar utvecklade kontakter med vuxenvärlden och arbetsliv. Såväl offentliga som privata näringslivets engagemang i kommande generationer är avgörande för till exempel långsiktigt rekryteringsarbete. Insatser från arbetslivet är viktiga och nedan beskrivs tre sedan tidigare pågående exempel på det arbetet.

Projekt Smarta Fabriker syftar till att skapa en plattform för att sprida kunskap om industriell digitalisering för att öka attraktiviteten för tekniska studier och attrahera ungdomar till att vilja arbeta inom industrin. Under 2018 har projektet spridits till samtliga delregioner. Ett viktigt mål med projektet är att stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och att utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov hos regionens industri. Nedåtgående trenden av sökande till yrkesutbildning står sig fortfarande bland unga. Genom att inspirera till studier inom teknik är det naturligt att projektet även adresserar arbetet med att fler ska fortsätta studera efter gymnasiet.

Syftet med **Industrinatten Teknikcollege Göteborgsregionen** är att utveckla samverkansformer på regional nivå för att öka ungas intresse för utbildning och arbete inom industrin. Vidare syftar projektet även till att öka attraktiviteten för yrkesutbildningar inom teknik och industri, öka samverkan mellan representanter från arbetsliv och utbildningsanordnare, förändra attityder genom att öka kunskapen om industri- och tekniskarbetsmarknaden, visa på en modernare bild av industrin som arbetsplats och fler sökande till utbildningar inom teknik och industri.

Teknikcollege GR och dess samverkansföretag bjuder primärt in högstadielärover och deras föräldrar, unga vuxna (arbetslösa) samt nyanlända till givande företagsbesök på kvällstid. Projektet håller sig till det beprövade konceptet **Industrinatten**. Industrinatten Sjuhärad genomförde sitt andra år och har utvecklat konceptet vidare.

2018 genomfördes **Future Skills** i samband med Gymnasiedagarna i Göteborg. På Future Skills finns regionens arbetsmarknad och eftergymnasiala utbildningsaktörer. Här får besökarna prova på yrken, bli inspirerade för framtiden och skaffa ny kunskap om olika branscher.

12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

De utmaningar som de större städerna i Västsverige, och Göteborg i synnerhet, står inför avser i första hand effekter av klimatförändringar, växande social segregation och en utveckling från en industriell till en tjänste- och kunskapsdriven ekonomi. Göteborg står också inför utmaningen och behovet av en storskalig tillväxt av bostäder och lokaler, framför allt i de centrala delarna av staden, och samtidigt stärka Göteborg som en stad kännetecknad av hållbarhet och tillgänglighet för alla.

Att samhällsutvecklingen står inför dessa svåra utmaningar gör att offentlig förvaltning behöver de kunskaper och arbetssätt som forskningen kan erbjuda, och forskningen behöver praktiken för att pröva sina teorier och vidareutveckla dem. Även utbildning inom berörda områden vinner på ett närmare samarbete. **Mistra Urban Futures** är ett internationellt forsknings- och kunskapscenter som arbetar med hållbar stadsutveckling med målet att förverkliga rättvisa, gröna och tillgängliga städer på lokal och global nivå. Insatser sker genom att gemensamt och med ett reflekterande

förhållningssätt utveckla och använda kunskap för att främja omställningen. Alla projekt som genomförs drivs tillsammans av praktiker och forskare genom ett medskapande arbetssätt och i samverkan med näringsliv, intresseorganisationer och allmänhet. Genom att integrera både de sociala och ekologiska dimensionerna stärks hållbarhetsarbetet.

Några exempel på resultat från Mistra Urban Futures 2018 är att nätverket **Klimatsmart Semester** har lanserat en ny digital plattform (Klimatsmartsemester.se) som handlar om turismens bidrag till klimatförändringarna. Vidare har en kunskapsöversikt över metoder och exempel på hållbar platsutveckling tagits fram i samverkan mellan forskning och praktik. Rapporten **Lycka för fler - Kan ett samhälle med mer fokus på lycka öka människors välbefinnande?** är ett resultat av samarbetet mellan Västra Götalandsregionen och SOM-institutet och med stöd av Mistra Urban Futures. Den visar vad som påverkar hur nöjda människorna i Västra Götaland är med sina liv samt diskuterar om samhällets framtid skulle förändras om man satte människors lycka och välbefinnande mer i fokus. Under året har arbetet intensifierats inom Mistra Urban Futures för att hitta en lösning för centrets framtid efter 2019 då den nationella finansieringen avslutas.

Exempel på andra insatser under 2018:

- **Gränslös idrott** – Ett projekt i syfte är att fler barn och ungdomar i kulturrika områden med socioekonomiska problem ska bli fysiskt aktiva och därmed bättre rustade för att slutföra sina studier. Projektet drivs på ett 10 tal olika platser i Västra Götaland bland annat i bostadsområde i Borås, Falköping, Göteborg, Skövde och Trollhättan. Ansvarig för satsningen är Västergötlands Idrottsförbund.
- **Integrera mera** - Projektet riktar sig till nyanlända ensamkommande flickor i åldrarna 13-17 år och syftar till att bidra till inkludering och integration i samhället genom att i samverkan med andra aktörer ge en inblick i det svenska samhället, presentera föreningslivet och bidra till flickornas deltagande i olika aktiviteter.
- **Skola i centrum** - Målgruppen för projektet är barn mellan 8-9 år och deras familjer. Projektet handlar om ökad fysisk och psykisk hälsa. Förbättrade nätverk och förbättrad boendemiljö. I samband med skolstarten efter sommarlovet påbörjas aktiviteterna.
- **Det nya landet – i oss alla** - projektet syftar till att medvetandegöra och förebygga diskriminerande strukturer och beteenden. Med hjälp av materialet "Det nya landet" ska Individuell människohjälps anställda, volontärer, deltagare, medlemmar och samverkande organisationer bli medvetna om strukturer och beteenden som bidrar till uppehållande av diskriminering särskilt i relation till etnisk tillhörighet.
- **Min röst** - Projektet syftar till att stärka unga nyanländas egenmakt och bidra till ett ökat valdeltagande för målgruppen.
- **En annan berättelse om oss** - Föreningen Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa Region Väst driver projektet som syftar till att omdefiniera och hitta nya ord för att unga muslimer ska kunna beskriva sin verklighet på ett mer rättvist och befriande sätt.

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

Området *Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft* består av fyra prioriterade frågor:

- Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
- Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
- Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer

- Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
<i>Inriktningsmål: Alla får möjlighet att ta tillvara sin potential och kompetens i utbildning och arbetsliv</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Mer än hälften av ungdomarna i Västra Götaland ska påbörja eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasium och skillnaderna mellan kvinnor och män och olika delar av regionen ska minska*	●	45%	42%	42%	42%	42%	45%	
Minskning av andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist på kompetent arbetskraft är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten**	●		23%	22%	31%	32%	38%	40%
Insatserna ska medverka till att avhoppet från skolan minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland senast år 2020	●	11%	11%	11%	11%	12%		
Balans mellan tillgång och efterfrågan inom hälften av alla yrkesgrupper år 2020	●	37%	38%	29%	22%	--	--	
Kvalitetssäkrad validering och en självständig och samordnad studie- och yrkesvägledning för alla som har behov av det	●	Målet bedöms som oklart, men utvecklingsarbete pågår***						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mellan åren 2012-2015 har skillnaden i övergångsfrekvens mellan kvinnor och män minskat. ** Källa: Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognos

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen från förra årets rapport ligger kvar vilket innebär att fyra mål av fem för området bedöms ligga efter den nivå som målet i nuläget bör ligga på för att uppnå måluppfyllelse år 2020. Målet som avser att andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten har jämfört med förra året ökat.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

För 2018 har sammanlagt 48 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 246 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2018 har 214 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 1 077 miljoner kronor.

13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar

Arbetet för att fler ska fortsätter studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete. Den sedan slutet av 1990-talet nedåtgående trenden beträffande andelen behöriga till gymnasiet bland avgångsklasserna i årskurs 9 har brutits. Vårterminen 2017 var andelen behöriga avgångselever 81 procent i Västra Götaland och 2018 nästan 83 procent. De inomregionala skillnaderna är relativt små med lägst andelar i Fyrbodals, västra

Skaraborg, södra Sjuhäradsbygden och de högsta i Göteborgsregionen. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå ökar något. Då den nya gymnasieskolan 2011/12 infördes klarade var fjärde nyanländ elev att nå gymnasiebehörighet medan 2017 klarade var femte nyanländ behörighet. Vårterminen 2018 skedde en påtaglig förbättring så att nästan 30 procent av de nyanlända eleverna klarade gymnasiebehörighet. Det går ännu inte att säga varför ökningen har skett - det kan t.ex. vara ett resultat av de många satsningar som gjorts i kommunerna för att ge stöd till nyanlända elever men det kan också vara skillnader i gruppen nyanlända elever där årets kull i så fall tycks ha haft bättre förutsättningar för sin skolgång.¹⁴

För att skapa förutsättningar för att ta tillvara på resultat av de satsningar som görs har Västra Götalandsregionen tagit initiativ till två nätverk. Syftet är att skapa en samverkansstruktur med kommunalförbunden där erfarenheter, kunskapsutbyte och utveckling inom området kan ske. **Projektnätverket fullföljda studier** har haft tre träffar med olika teman. I det regionala nätverket finns representanter från samtliga delregioner och från Västra Götalandsregionen deltar både representanter från både hälso- och sjukvården och från regional utveckling. Det **regionala nätverket för fullföljda studier** har haft två träffar.

Andra insatser som görs för att främja barns och ungdomars utveckling och lärande och på sikt kompetensförsörjning är bland annat genom Västra Götalands **science centers**. Deras verksamhet främjar skolungdomars möte med och upplevelse av naturvetenskap, teknik och matematik i en stimulerande miljö utanför den traditionella klassrumsmiljön. De är även en resurs i kompetensutvecklingen för lärare. Syftet är att väcka intresse hos barn och unga för fortsatta studier och arbete inom området. Under år 2018 gjorde science centren en särskild satsning i arbetet med fullföljda studier som fortsätter 2019.

Exempel på andra satsningar under 2018:

- **Verktyg för komplexa utmaningar** – 400 deltagare besökte konferensen *Hur kan vi arbeta för fullföljda studier?* Målsättning för konferensen var att hitta konkreta verktyg för att fortsätta arbetet.
- **Sociala investeringsmedel** - Under året 2018 har fyra nya sociala investeringar startat upp samt ytterligare fem erhållit finansiering för sin verksamhet. Genom investeringarna ska nya metoder och arbetssätt testas eller utvecklas som förbättrar förutsättningarna för barn och unga i Västra Götaland. Bland annat Herrljunga, Munkedal och Dals Ed har fått stöd.

14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering

Det behövs regionala insatser för att stärka invånarnas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden. Studie- och yrkesvägledning kan ge individen bättre förutsättningar att göra val som leder till sysselsättning. Satsningar på validering kan förkorta vägen till den samma.

Validering Väst arbetar med samordning, rådgivning/support, information, metodutveckling, metodstöd, kvalitetssäkringsfrågor i valideringsfrågor och har ett brett kontaktnät med branscherna och nationell förankring i valideringsfrågor. Exempel på områden med valideringsmetoder finns inom måleri, bygg, butikssäljare, kock och vård och omsorg. I juni 2018 tillsatte regeringen en ny expertgrupp bestående av representanter från fyra departement samt andra experter kopplad till Valideringsdelegationen. Validering Väst ingår i som expert i gruppen. En utvärdering av Validering Västs verksamhet påbörjades under hösten och ska vara klar under våren 2019. Utvärderingen ska förslå rekommendationer och inspel till hur verksamheten kan utvecklas.

¹⁴ Statistikbilaga till avstämningsrapport 2018 för "Fullföljda studier", Västra Götalandsregionen.

Under 2018 har programmet **ViA - VGR:s introduktion** i arbete haft 135 unga anställda i Västra Götalandsregionens verksamheter fördelat på tio förvaltningar. Av de 73 som slutat under 2018 har 32 fått anställning (visstid eller tillsvidare) och 13 påbörjat studier. Ett resultat som ligger på samma nivå som för 2017. Målgruppen för ViA är unga arbetssökande som behöver stöd för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Under våren 2019 kommer en utvärdering av genomföras av ViA.

Exempel på andra insatser under 2018:

- **Bedömning av reell kompetens** – Samtliga lärosätena och Validering Väst har under året arbetat med att utveckla metoder för att bedöma reell kompetens inom högre utbildning med finansiering från Universitetsrådet för högre utbildning. Metoderna avses bli nationella.
- **Syvonline.se** - Studie och yrkesvägledningen är viktig för den långsiktiga kompetensförsörjningen. Den digitala plattformen Syvonline.se har under 2018 utvecklat metoder och modeller för vägledning för vuxna.

15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer

Som lyfts i tidigare uppföljning förändras arbetslivet och yrkesroller allt snabbare och möjligheterna till fortbildning och vidareutbildning blir allt viktigare. Färre kommer kunna utbilda sig för ett helt yrkesliv på en gång och detta visar på vuxenutbildningens avgörande roll i framtiden. För att ge fler människor nya möjligheter att utvecklas behöver det livslånga lärandet stärkas. För att driva regionalt utvecklingsarbete inom området pågår har en rad insatser för att dra nytta av de resurser som EU kan tillföra regionen med hjälp av strukturfonderna.

Ett aktivt arbete sker inom **kompetensråd/kompetensforum** som idag finns på samtliga fyra delregioner. Där träffas utbildningsanordnare för gymnasiet, vuxenutbildning och högre utbildning, företagsorganisationer, arbetsmarknadens parter och arbetsförmedlingen. I dessa råd/forum lyfter parterna kommande behov i bransch- och utbildningsfrågor, bjuder generöst möjligheter genom sina nätverk med syfte att bidra till flexibilitet och matchning på arbetsmarknaden. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem. För att stärka det pågående arbetet har två projekt beviljats medel under året; Samverkansmodell för kompetensförsörjning i Skaraborg och Framtidsrustad region.

Västra Götalandsregionens pilotprojekt om **Välkomstcentra för nyanlända och asylsökande i Götene och Karlsborg** avslutades i juni. I augusti presenterades den följeforskningsrapport som forskningsrådet för interkulturell dialog (FID) genomfört kopplat till projekten och båda kommunerna har fått finansiering i att vidareutveckla de delar av projekten som var lyckosamma.

Fler exempel på andra insatser under 2018:

- **Framtidsrustad region** - Projektets huvudsyfte är att bidra till att skapa förutsättningar för samverkan och leda till ökad matchning mellan olika branschers behov av kompetensförsörjning och potentiella arbetstagares kompetens. Projektet drivs av Göteborgsregionens kommunalförbund och inkluderar tre delar.
- **Centrum för forskning om arbete och sysselsättning** – Verksamheten inom Centrum för forskning om arbete och sysselsättning är inriktad på två huvuduppgifter som är viktiga inom kompetensförsörjning. Den ena uppgiften är att över disciplin -, universitets- och nationella gränser utveckla samarbeten kring forskning om hållbart arbete och sysselsättning och att initiera och stödja slagkraftiga forskningsansökningar. Den andra uppgiften är att organisera

seminarier på teman inom centrals område. En förstudie har startat som möjliggör att verksamheten kan fortsätta under 2019 och att arbetet fokuserar på långsiktighet i verksamheten.

- **Utveckling av utbildningsformat för kompetensomställning i fordonsindustrin** – Syftet med projektet är att bygga upp Chalmers förmåga att via nya utbildningsformer bidra till vidareutbildning av yrkesverksamma i fordonsindustrin. Sektorns kompetensbehov är stadd i snabb förändring och Chalmers är en viktig utbildningsaktör som kan bidra till att öka kunskaperna hos yrkesverksamma inom snabbt växande teknik- och användningsområden.

16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

För att på ett effektivt sätt tillgodose framtida kompetensbehov krävs en ökad förståelse för varandras roller och funktioner. Det krävs anpassning från utbildningsanordnare och arbetsliv för att tillsammans möta kommande kompetensbehov på arbetsmarknaden. För att lyckas med detta krävs en bra matchning mellan tillgång på utbildad arbetskraft och arbetsgivarnas efterfrågan på kompetens.

Projektet **Skaraborgsbyrån** ska arbeta med att utveckla och stärka samverkan kring regionala yrkesvux med och utan språkstöd och ge möjlighet till validering. Kompetensförsörjning till arbetslivet är en viktig fråga för att utveckla Skaraborg som har en matchningsproblematik på arbetsmarknaden som hindrar företag från att växa, det är också svårt för offentlig sektor att hitta arbetskraft med rätt kompetens. En stor del av arbetskraftsreserven består för närvarande av nyanlända. Att stärka samverkan omkring yrkesutbildningar, med och utan språkstöd, och ge möjlighet att validera sin yrkeskompetens är en väg in till arbetsmarknaden för denna grupp. Frågan om regional samverkan omkring yrkesinriktad vuxenutbildning och validering är därför en viktig tillväxtfråga. En förutsättning för att utbildningssystemet ska kunna bistå arbetslivet med rätt kompetens är ökad flexibilitet och beredskap inom utbildningssystemen där gymnasial yrkesutbildning för vuxna är en viktig del för att möta behoven.

Viskadalens och Hjälmareds folkhögskolor har tillsammans med Borås högskola inlett ett samarbete att främja antagningen till polisutbildningen i Borås. Bakgrunden är utbildningsplatserna inte fylls samtidigt som ca 10 000 ansökningar avslås på grund av att dessa inte klarade intagningstesterna. Projektets ambition är att erbjuda en stärkt **eftergymnasial preparandkurs** som omfattar en termin. Att stärka deltagarnas kompetenser och öka motivationen för polisutbildning och polisyrket. Satsning på breddad rekrytering till polisutbildningen är en central del.

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

Området *Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet* består av fyra prioriterade frågor:

- Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
- Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
- Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
- Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
Inriktningsmål: Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska bli allt mer nöjda med sin tillgång till kommunikation		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Utbyggnad av en infrastruktur som möjliggör en fortsatt vidgning av de lokala arbetsmarknaderna i Västsverige*	●	7	7	7	6	7	7	
En tredjedel av invånarnas resor ska 2025 göras med kollektivtrafik.	●	26,5%	28,2%	27,8%	27,7%	28,3%	32,6%	33,1%
Nio av tio invånare ska vara nöjda med sin senaste resa med kollektivtrafiken år 2020	●	79%	77%	79%	79%	81%	76%	79%
Minst 95 procent av kollektivtrafiken ska utföras med förnybar energi år 2025 (personkilometer)	●		80%	86%	91%	94%	96%	97%
Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010	●			2%**	2%**	2%**	0%**	0%**
2020 ska nio av tio hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s vid nedladdning ****	●		50%	54%	66%	72%	79%	83%
Tillgängligheten till arbetsplatser samt kommersiell och offentlig service mätt i restid med bil, kollektivtrafik och med cykel ska öka	-	Mätetal ska utvecklas						
Västra Götaland ses som ett föredöme när det gäller IT-användning för hållbarhet och samhällsservice	●	Målet bedöms ligga i fas (samhällsservice i kommuner)***						
En gemensam strukturbild för Västsveriges långsiktiga utveckling baserad på hållbar utveckling, vilken ger värdefulla bidrag till kommunala, regionala och nationella planprocesser, ska ha etablerats	●	Målet bedöms ligga i fas***						
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	-	Målet bedöms inte som mätbart***						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mäts med antalet lokala arbetsmarknader i Västra Götaland, **Procent högre än 2010

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017. ****Siffrorna avser hushåll. Uppgift för företag och arbetsställen är för 2018 något lägre (78 procent)

Som förra årets rapport är bedömningen att det är te mål som bedöms att sannolikt inte kunna uppnås och fyra mål bedöms att kunna nås. Målet *Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010* går fortsättningsvis åt motsatt håll.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

Planer, program och strategier inom infrastruktur, kollektivtrafik och IT-infrastruktur utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter och är en del av genomförandet av VG2020. Västra Götalandsregionen har regeringens uppdrag att ta fram en regional plan för

transportinfrastrukturen och prioritera satsningar. Därutöver handlar det om att påverka regering, riksdag och statliga verka att öka satsningarna på infrastruktur i Västra Götaland. Kollektivtrafik och infrastruktur är två områden som är tätt sammanflätade. Västra Götalandsregionen ansvarar för kollektivtrafiken och i trafikförsörjningsprogrammet fastställs den strategiskt långsiktiga utvecklingen av den i Västra Götaland. Västra Götalandsregionens bredbandsstrategi beskriver bredbandsmarknaden och innehåller åtgärder för bristerna i tillgång till bredband. Smart region Västra Götaland är en regional digitaliseringsstrategi med mål och strategier för utvecklingen av digitaliseringen i Västra Götaland.

Utöver planer, program och strategier har för 2018 sammanlagt 23 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 196 miljoner kronor. I dessa ingår bredbandsstöd till kommuner till en volym av nästan 12 miljoner kronor. Därtill tillkommer även Västtrafiks verksamhet till den prioriterade frågan på 4 810 miljoner kronor för 2018. Utöver finns ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Det innebär att utöver planer, program och strategier har sammantaget för perioden 2014-2018 131 insatser bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 544 miljoner kronor.

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling

Under första halvan av 2018 utfördes samlade regionala insatser med syfte att i första hand få med utbyggnad av järnväg mellan Göteborg och Borås inför att den nationella planen skulle fastställas. I juni kom beskedet att Göteborg – Borås var tillbaka i nationell plan samtidigt utökades planen även med ett statligt bidrag till fördjupning av farleden in till Göteborgs hamn.

I juni fastställde regionfullmäktige den regionala **transportinfrastrukturplanen för åren 2018 – 2029**. Inriktningen för de första åren följer fortsatt mycket av det som fanns med i den tidigare planen för åren 2014 – 2025 vilket betyder att även 2018 fortsatt enligt tidigare planering. Flera åtgärdsvalsstudier har pågått under året och de flesta närmar sig nu färdigställande och ytterligare några nya har påbörjats. Dessutom har ett par resecentrum färdigställts såsom Gamlestaden, Angered, Åkareplatsen och Kungälv's resecentrum.

Under året har ett antal utredningar genomförts där den **OECD rapport kring megaregioner** var den som fick störst uppmärksamhet. Även väststågsutredningen uppmärksammades då den kompletterade målbild tåg 2035 och lyfte fram ett antal möjliga nya stationslägen på järnvägsnätet i regionen. Regionen ser mycket positivt på att det i den nya nationella planen avsattes betydande belopp för upprustning av de regionala järnvägarna.

När det gäller större projekt inom Västra Götaland fortsätter utbyggnaden av en mötesfri E20 enligt plan och även en del upprustningsåtgärder på Västra stambanan har utförts vilket tyvärr har visat sig i form av påverkan på både restid och tillförlitlighet. Inom det västsvenska paketet har arbetet löpt på för framförallt Marieholmstunneln och Hisingsbron men även Västlänken tog det första spadtaget och dess utbyggnad börjar på allvar synas i stadsmiljön.

Inom regionen utfördes även en hel del mindre förbättringsprojekt både trafiksäkerhetsåtgärder och mindre trimningsåtgärder. Dessutom pågår kontinuerligt utbyggnad av ett antal cykelbanor runt om i regionen.

Sammantaget har under 2018 många mindre ut-/ombyggnader gjorts och regionen har fortsatt jobba med nationell påverkan utifrån den prioriteringsordning som regionen kom överens om inför remisshanteringen av nationell transportinfrastrukturplan 2018-2029. Utöver att driva frågan om alternativ finansiering och tidig utbyggnad av Göteborg – Borås har regionen även bidragit i en

utredning om 4-spår mellan Göteborg - Alingsås. Dessutom har ett par utredningar kring möjligheterna att finansiera och driva en utbyggnad av dubbelspår mellan Öxnered och Halden presenterats.

18 Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet

Kollektivtrafiken utvecklas i huvudsak i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål. Framförallt resandet, men även nöjdheten har ökat senaste året. Marknadsandelen för kollektivtrafiken är enligt den nationella kollektivtrafikbarometern 33 procent. Det innebär en positiv utveckling över tid på en hög nivå (29 procent 2016). Resandet med kollektivtrafiken i Västra Götaland ökade med 5 procent 2018. Ökningen har skett i stads- och tätortstrafiken men även till viss del i stråken. Buss är det trafikslag som har ökat mest. Tåg däremot har inte ökat bland annat på grund av tågarbeten på Västra stambanan och Bohusbanan. Resandet med anropsstyrd närtrafik har ökat med cirka 80 procent sedan 2013. Nöjdheten är 94 procent när den mäts ombord. Däremot är resultatet lägre i en enkät gjord av Svensk kollektivtrafik. Där svarar 79 procent att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken, en ökning på 2 procentenheter från 2017.

Under 2018 beslutade Västra Götalandsregionen om en reviderad **miljö- och klimatstrategi för kollektivtrafiken** med mål till 2035. Kollektivtrafiken körs till 97 procent på förnybara drivmedel. Målet för minskningen av koldioxidutsläppen är 80 procent till 2020 jämfört med 2006. Efter flera år med tydlig minskning stod nivån under 2018 stilla på 72 procent. Orsaken till detta är minskad tillgång på biodiesel med goda klimategenskaper. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men med en övergång till mer elektrifierad trafik minskar energianvändningen så att målet för 2025 är möjligt att nå.

Under 2018 har Västra Götalandsregionen beslutat om **strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor** och Västtrafik arbetar med en handlingsplan för genomförandet av strategin. Arbetet med funktionshinderanpassning av hållplatser har fortsatt. Alla fordon utom de äldsta spårvagnarna och någon enstaka båt är anpassade för personer med funktionsnedsättning. I arbetet med att bättra samordna kollektivtrafik och samhällsplanering har ett arbete gjorts för att hitta goda exempel samt att ta fram ett utbildningsmaterial för kommunal samhällsplanering.

Västra Götalandsregionen har beslutat om **Västtågsutredningen** gällande fler tågstopp i Västra Götaland och Målbild Koll2035 – kollektivtrafikprogram för stornätet i Göteborg-Mölnådal-Partille. Västtågsutredningen innebar att Målbild Tåg 2035 kompletteras med mål om sammanlagt sju nya tågstationer samt dubbelspår mellan Göteborg - Stenungsund. Under året inleddes även ett arbete med att utveckla trafikkonceptet Metrobuss. Kollektivtrafikplan för Skövde har under året beslutats medan kollektivtrafikplan för Trollhättan/Vänersborg är ute på remiss och för Uddevalla är planen under framtagande. Västra Götalandsregionen beslutade under året om en **ny zonstruktur för Västtrafik** som innebär att dagens över 70 zoner ersätts med tre zoner. Västtrafiks app *To Go* har fortsatt öka i popularitet och står nu för ca hälften av Västtrafiks försäljning av privatesor.

Hållbart resande väst (HRV) är en aktiv aktör inom området hållbart resande i Västsverige och Sverige. 2018 låg HRVs fokus på att vara stöd och kunskapskälla inom hållbart resande för kommuner i Västsverige genom att erbjuda projekt, kunskapsstöd och nätverk. Projekt som genomfördes under året var Vintercyklist, Cykelvänlig arbetsplats, Buss ohoj! och På Egna Ben. HRV har prioriterat hållbart resande på landsbygd, hållbart resande i tjänsten och för de anställdas resor till och från arbetsplatsen samt aktiv mobilitet för barn och unga. Vidare har ett påverkansarbete drivits kopplat till hållbart resande i olika forum, till exempel på Almedalsveckan och tagit fram kunskapsunderlag som cykelpotentialstudien.

19 Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet

Bredbandsutbyggnaden har fortsatt enligt plan under 2018. Cirka 4,5 miljoner kronor i bredbandsstöd har beviljats för utbyggnad av fiber på landsbygd i Västra Götaland, vilket är lägre än tidigare år. UBIT-gruppen, som är en samverkansgrupp mellan Västra Götalandsregionen, länsstyrelsen och kommunerna stödjer utvecklingsarbetet. I gruppen ingår också Coompanion och Hela Sverige ska leva.

I juni beslutade regionutvecklingsnämnden vid Västra Götalandsregionen om en uppdaterad **bredbandsstrategi**. I strategin finns nya bredbandsmål formulerade som i huvudsak överensstämmer med de nationella bredbandsmålen. Dessa är betydligt tuffare att nå än de gamla målen. Därför finns i den nya strategin tre nya ändamål definierade för det regionala bredbandsstödet. Dessa har också sin grund i att ansökningarna till bredbandsstödet har minskat. Tidigare kunde stödet enbart användas till utbyggnad av stamnätsförbindelser till lokala nät i bristområden på landsbygden. Numera kan stödet även användas till att bygga bort områden utan bredbandserbjudande, så kallade vita fläckar, och till att etablera samhällsmaster i områden med dålig mobiltäckning. Dessutom kan stödet bidra till tvärgående redundansförbindelser mellan tidigare utbyggda områden för att öka nätens säkerhet och robusthet.

De nya regionala bredbandsmålen är att 95 procent av hushållen ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s symmetriskt år 2020. År 2025 ska 98 procent ha tillgång till 1 000 Mbit/s och 99,9 procent till 100 Mbit/s. Skärpningen av målen gör att det är högst osäkert om målen kommer att nås. Post- och telestyrelsens bredbandskartläggning för 2017 (som är det senast tillgängliga materialet) hade 79 procent av hushållen i Västra Götalands tillgång till bredband på 100 Mbit/s totalt sett, vilket är i nivå med riket. Men tillgången till fiberuppkoppling på landsbygden är 45 procent i Västra Götaland, jämfört med 31 procent i riket. Den höga andelen i Västra Götaland beror till en stor del på det regionala bredbandsstöd som har funnits under en följd av år. Effekten av stödet är också att de kvarvarande områdena ligger jämfört med riket förhållandevis nära befintliga nät. Ett arbete pågår för att hitta ett stöd till dessa som uppfyller statsstödsregelverkets krav.

År 2015 startade Västra Götalandsregion tillsammans med 28 kommuner det regionala marknads- och avtalsbolaget **Netwest AB** som ska marknadsföra de kommunala stadsnätens och de små fiberföreningarnas fibernät på ett samlat sätt till nationella operatörer och andra kunder. Netwest har kommit igång bra med sin verksamhet och har flera stora kunder, bland annat mobiloperatörer.

Sedan våren 2016 finns ett **regionalt digitaliseringsråd**, med en bred representation från kommuner, länsstyrelse, högskola och näringsliv. Rådet har tagit fram en vision om att invånare och näringsliv ska uppfatta offentlig sektor som EN offentlig sektor. Rådet har ett territoriellt ansvar för handlingsplanen utifrån digitaliseringsstrategin. Under 2018 togs ett informationssäkerhetsprogram fram för att göra det lättare för alla kommunerna att införa och ha likartade ledningssystem för informationssäkerhet. Arbetet pågår för att kunna erbjuda detta program till små och medelstora företag också. Digitaliseringsrådet har också delfinansierat ett automatiseringsprojekt för hantering av försörjningsstöd inom alla Fyrbodals kommuner, som syftar till att ge bättre och snabbare service till de sökande. En förstudie har också genomförts kring möjligheten att skapa en länsgemensam struktur för att arbeta bättre och snabbare med öppna data enligt EU:s PSI-direktiv från 2010. Sverige är idag ett av de länder inom EU som har minst PSI-förteckningar och offentliga informationsmängder publicerade som öppna data.

20 Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Utvecklingen av en långsiktigt hållbar region behöver, enligt VG2020, grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling med koppling till den fysiska planeringen och i nuläget med fokus på bebyggelsestruktur, infrastruktur och kollektivtrafik. Västra Götalandsregionens arbete görs i en process där målen bland annat är att skapa en gemensam kunskapsbas, skapa en arena för att diskutera frågor som berör fysisk planering och en strukturbild.

För att skapa denna bild stöttar Västra Götalandsregionen kommunalförbunden (förutom GR) i deras arbete med regional fysisk planering och framtagande av **delregionala strukturbilder**. Samtliga kommunalförbund har nu startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor diskuteras på en mellankommunal nivå och de som inte redan har en delregional strukturbild har påbörjat det arbetet. De delregionala strukturbilderna kommer också att fungera som kunskapsunderlag till bilden för hela Västra Götaland. Kunskapsunderlag har tagits fram, till exempel en övergripande nulägesbild över vissa strukturer i Västra Götaland. Intern kompetensuppbyggnad kring bostadsfrågor har påbörjats och GIS-kompetens har tillförts inom området. I mars förankrades den övergripande processen för att ta fram en regional strukturbild i Beredningen för hållbar utveckling. Som underlag till den dialogprocess som ska göras under 2019 påbörjades arbetet med scenarioplanering, för att se hur trender kan påverka framtiden. I juni kom regeringen med en proposition som föreslår att regional fysisk planering blir obligatoriskt för landstingen i Stockholm län och Skåne län, i övriga län kan det införas när behov och förutsättningar finns.

Arbetet ligger i linje med de intentioner och mål som satts upp. Då arbetet är en långsiktig process har delmålet satts till att det under 2020 ska finnas en första skiss till möjlig strukturbild med identifierade utmaningar och behov av fördjupad kunskap. Intentionen är också att arbetet ska leda till att den regionala utvecklingsstrategin får ett mer rumsligt perspektiv.

EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

Området *Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan* består av fyra prioriterade frågor:

- Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
- Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
- Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
- Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
Inriktningsmål: Västra Götaland år 2020 ska ses som ett föredöme när det gäller utveckling, implementering och spridning av hållbara lösningar i Sverige och Europa		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i sysselsättning som är snabbare än i riket		3,1%	1,4%	0,4%	1,2%	1,5%*		
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i export som är snabbare än i riket		5,3%	16%	14%	-10%**			

Förändringsarbetet i offentlig sektor ska år 2020 ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip	-	Målet bedöms inte vara mätbart***
2020 har överenskommelser nåtts som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå de övergripande målen om energi-omställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle.	●	Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	●	En Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***
Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	-	Målet bedöms inte vara mätbart***

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås
 *Tillväxt i Västra Götaland. Högre tillväxt än riket varje år, **Utveckling av export i Västra Götaland. Bättre utveckling än riket 2012-2014, sämre 2015, *** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

För de två målen som är mätbara saknas uppdaterade uppgifter jämfört med förra årets rapport. Bedömningen kvarstår därför. Detsamma gäller de två andra målen där halvtidsutvärderarna gjorde en genomgång.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

Under 2018 har sammanlagt 51 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 170 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2018 har 247 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 614 miljoner kronor.

21 Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar

Denna fråga lyfts särskilt i en av rekommendationerna för Västra Götaland 2020 om att Västra Götaland ska bli föregångare i omställning till förnybar energi. Målet för förändringsarbetet är att offentlig sektor ska ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip år 2020. Västra Götalandsregionen har ett fortsatt nära samarbete med Länsstyrelsen och genom detta ökat kraften i det regionala ledarskapet. Arbetet med Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om (läs mer om detta under fråga 22) är ett exempel på regionalt ledarskap.

Västra Götalandsregionen egen verksamhet ska framstå som ett gott exempel inom området. Under året har Västra Götalandsregionens arbetat vidare med genomförandet av miljöplan 2017-2020 för egna verksamheter inom områdena klimat, giftfri miljö och en hållbar resursanvändning.

Exempel på andra satsningar under 2018:

- **Laddstationer och andra insatser** - Inom klimatområdet har flertalet insatser genomförts under året för att minska verksamhetens klimatpåverkan. Bland annat har samtliga laddplatser, 92 st, på Västra Götalandsregionens fastigheter öppnats upp för allmänheten och personal. De har även försetts med en extern betallösning. Inom satsningen *Energismarta Avdelningar* har kunskapsunderlag och utbildningar tagits fram och genomförts

där mer än 200 miljöombud på sjukhusen deltagit. En webutbildning för kompetenshöjning inom måltidsverksamheten om klimat och mat har lanserats.

- **Cirkulära och resurseffektiva produktflöden** - Arbetet att utveckla mer cirkulära och resurseffektiva produktflöden har pågått kontinuerligt under året. Det gäller framför allt inköp av plastvaror där arbete pågått under hösten för att ta fram en konkret vägledning för inköp av plaster inom vården. Vägledningen - som blir ett verktyg för inköpare att prioritera bland plaster och tillsatser utifrån återvinningsbarhet, klimateffekt och giftfria egenskaper, kommer färdigställas under våren 2019. Arbetet har rönt stort intresse bland andra regioner/landsting eftersom en motsvarande vägledning saknas idag.
- **Minskad miljöpåverkan från läkemedelsanvändning** - När det gäller detta arbete fortsätter Västra Götalandsregionen att leda och samordna revisioner av leverantörer. Målet är här ett ökat informationsflöde och att ställa krav på att skadliga utsläpp från tillverkningen ska minska. 2018 genomfördes totalt 42 leverantörsrevisioner.

22 Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland

Målet är att 2020 ha överenskommelser som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå målen om energiomställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle.

Arbetet har koncentrerats till överenskommelser och samverkan kring en samhällsomställning ur klimatsynpunkt. Målet bedöms i halvtidsutvärderingen av VG2020 ligga i fas och aktiviteter pågår. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i Klimatstrategin för Västra Götaland definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland och med delmålet 40 procent 2020. Genomförandet av **Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om** stöds av program och insatser inom området regional utveckling samt klimatarbetet i Västra Götalandsregionens egna verksamheter. Arbetet med att initiera och genomföra insatser inom fokusområden, satsningar samt arbetssätt har pågått under 2018, utifrån den struktur som tagits fram.

Som lyftes inledningsvis under avsnittet om rekommendationer går det att utläsa i 2018 års uppföljningen av Klimat 2030¹⁵ att antalet undertecknare har fördubblats. Nästan 80 procent av undertecknare som svarade på en enkätundersökning under 2018 menar att engagemanget för arbetet med miljö- och klimatfrågor i den egna organisationen är stort eller mycket stort. Uppemot en tredjedel svarar att undertecknandet av Klimat 2030 påverkat organisationens arbete. De samordningsprojekt som startade upp under 2017 har fortsatt sitt arbete. Samordnarna inom respektive fokusområde i Klimat 2030 erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2019 kommer en utvärdering av samordningsprojekten att genomföras.

I en uppföljning av Västra Götalandsregionens genomförande för 2018 års görs bedömningen att 58 projektbeslut som medfinansierats har bäring på Klimat 2030. Projekten har en total projektomslutning på nästan 640 miljoner kronor och bedöms återfinnas inom alla fyra insatsområden men med tyngdpunkt på *Hållbara transporter*.

23 Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land

Inom landsbygdsutveckling finns en överenskommelse med gemensamma prioriteringar mellan Västra Götalandsregionen och länsstyrelsen sedan tidigare. Under året har olika insatser för att

¹⁵ Klimat 2030 Årsberättelse 2018, www.klimat2030.se

främja biogas, lokalproducerade livsmedel och processtöd inom offentlig upphandling av livsmedel finansierats.

Inom ramen för regionens påverkansarbete har Västra Götalandsregionen, i samarbete med SKL och andra regioner, löpande gett inspel till processen att ta fram en **nationell handlingsplan för jordbruks- och landsbygdspolitiken** (CAP) för den kommande programperioden under 2020-talet. Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen har under året varit värddar för jordbruksverken i Finland, Danmark och Sverige för att tillsammans ge en bild av möjligheter till insatser för landsbygdsutvecklingen genom landsbygdsprogrammet; för- och nackdelar med genomförandet ur ett regionalt perspektiv.

På nationell nivå fattades beslut om inriktningen för landsbygdspolitiken. Tillväxtverket kallade till en hearing om förslag till statliga insatser för sammanlagt 850 miljoner kronor i slutet av 2018. Hearingen ställdes in på grund av den problematiska regeringsbildningen, men förhoppningsvis kommer frågan att aktualiseras igen under 2019.

Genom Västra Götalandsregionens **regionala serviceprogram för kommersiell och offentlig service på landsbygds- och skärgårdsområden i Västra Götaland** genomförs projekt som syftar till att stärka och bredda det lokala serviceutbudet. Under 2018 beviljades medel till tre projekt och en förstudie. Satsningarna omfattar bland annat:

- Utvecklingen av ett samordnat system för paket- och logistiktjänster i Västra Götaland och nationellt
- Utveckling av modeller för långsiktig och hållbar samverkan mellan näringsliv, civilsamhälle och offentlig sektor kring landsbygders och skärgårdsområdets utveckling
- Mobilisering av näringsliv och kommuner för att säkra kompetensförsörjning för företagen i Dalsland.

I Västra Götalandsregionens **program för kulturella och kreativa näringar** som startade upp under 2018 har man pekat ut *Hållbara Platser* som ett insatsområde vilket handlar om att samverka för platser utveckling där centralort, landsbygder och mellanland gör gemensam sak i att utveckla orten, i detta fall med inriktning mot de kulturella och kreativa näringarna.

24 Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Målet för frågan är en miljöteknikmarknad med en tillväxt i sysselsättning och export som är snabbare än i riket. Halvtidsutvärderarnas bedömning är att målet sannolikt kommer att nås. Grundtanken med frågan är att insikten om att det är nödvändigt att ställa om till en fossiloberoende ekonomi ska ge Västra Götaland en fördel när det gäller att skapa arbetstillfällen och exportmöjligheter. Gemensamt för dessa satsningar är att det är lokala lösningar som utvecklas och prövas här men som har stor potential att kunna exporteras framförallt som bra lösningar ur klimatsynpunkt. Dessa tankar finns i **Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om** (se prioriterad fråga 22). Västra Götalands utsläpp av växthusgaser är idag 0,03 procent av de globala utsläppen av växthusgaser.

Kännetecknande för området är att tekniken finns men svårigheten är att få ut den i samhället så att den gör nytta. Hindren är framförallt av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det framtida arbetet behöver utöver dagens inriktning också inrikta sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. Nedan lyfts några av de utvecklingsarbeten som pågår inom området.

Inom textilområdet sker en **omställning till biobaserade och cirkulära textilier** där västsvenska aktörer ligger i framkant, även i ett europeiskt perspektiv. Smart Textiles på Science Park Borås utvecklar kläder av pappersgarner och projektet Re:textile är en innovationsarena för modeföretag för nya cirkulära kollektioner. Wargön Innovation utvecklar effektiva sätt att sortera textil och RISE Swerea använder dessa för att forska kring fiberåtervinning och prototyper utifrån insamlade textilier. Högskolan Borås/Science Park Borås fick under 2018 regeringsuppdraget att vara en nationell plattform för hållbara textilier med målsättningen att Sverige ska bli internationellt ledande inom området.

Fordonsindustrin tillsammans med akademi och det offentliga utvecklar både fordon och drivmedel för fossilfrihet. Några trender att förhålla sig till är delad ekonomi, mer eller mindre självstyrande fordon, digitalisering och elektrifiering. Demofordon finns idag för el och motsvarande demobilar som går på flytande gas.

Inom **bioinnovationsområdet** pågår det också många aktiviteter. Här prövas lösningar för att byta råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Här tittar man också på att uppföra ett plastreturaffineri. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet. Arbetet har under året hållits ihop av det Västsvenska kemi- och materialklustret.

Vad gäller **vindbruk** har Västra Götalandsregionen ett nationellt uppdrag från Energimyndigheten att samordna och koordinera olika näringslivsprojekt inom vindbruk för att skapa fler arbetstillfällen från ökande vindkraft. Under 2018 publicerade noden en marknadsanalysrapport som blev mycket uppskattad och används flitigt av både företag och myndigheter.

Arbetet med att få till **lokala klimatinvesteringar** fortsatte under 2018 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter.

Det pågår även en del arbete med **affärsdriven utveckling** i de olika delregionerna och exempel på detta är *Green Gothenburg*, *Affärsdriven miljöutveckling i Fyrbodalen*, *Body and Space* och *Hållbar Framtid Sjuhärads*.

Exempel på andra satsningar 2018:

- **TripleF (Fossil Free Freight)** – Satsningen syftar till att kraftsamla svensk kompetens och skapa nödvändiga förutsättningar för tvärdisciplinär samverkan och att utveckla kunskap som möjliggör denna snabba omställning till ett fossiloberoende godstransportsystem. För att åstadkomma en snabb omställning, som inte försämrar Sveriges konkurrenskraft, behövs en satsning som bygger på en trafikslagsövergripande systemsyn med godstransportsystemets funktionalitet i fokus. Forskningsprogrammet är lokaliserat till Lindholmen i Göteborg.
- **Kraftsamling Biogas 2017-2020** – Under 2018 flyttades koordineringen av plattformen Biogas Väst, som är en viktig del i Kraftsamlingen från Västra Götalandsregionen till det regionala energikontoret *Hållbar Utveckling Väst*.
- **ElectriCity-partnerskapet** - Ett huvudskäl till att det nu förbereds en storskalig utrollning av elbussar i ordinarie kollektivtrafiksystem är ElectriCity-partnerskapet. Under året genomfördes bland annat en stor kommunikation av resultaten från de cirka fem år av arbete som programmet medfinansierats tillsammans med en lång rad aktörer. Ett Elvägskonsortie med nyckelaktörer inom fordon, transport, vägteknik och energisystem har även byggts upp under året.

- **Västsvenska kemi och Materialklustret** – Beviljades under 2018 finansiering från Vinnova inom ramen för det så kallade Vinnväxt-programmet. Syftet med satsningen är att bygga ett starkt regionalt innovationskluster som verkar för en övergång till mer cirkulära och förnybara råvaror.

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

Området Ansvarsfull och hållbar konsumtion består av två prioriterade frågor:

- Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
- Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
<i>Inriktningsmål: Invånarna i Västra Götaland ska ta ökad hänsyn till hur deras konsumtion påverkar människor och miljö, lokalt och globalt</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
En ökad andel invånare ger uttryck för hållbara värderingar och bidrar till mer hållbar, resurseffektiv, konsumtion mot år 2020	-	-	-	-	27%*	-	-	-
År 2020 ska det finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv	-	Målet bedöms inte vara mätbart, men aktiviteter pågår***						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Genomsnitt av andelen som anger "mycket ofta" eller "alltid" på frågan "hur ofta gör du nedanstående saker: väljer miljömärkta varor, undviker att köra bil, sorterar hushållsavfall, undviker att resa med flyg, handlar ekologisk mat, avstår att äta kött samt handlar second hand eller begagnat. Följs upp 2020.

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som även halvtidsutvärderarna lyfte i sin rapport från 2017 går det inte att bedöma måluppfyllelsen av de två målen som finns för området *Ansvarsfull och hållbar konsumtion*. Målet som handlar om *invånarnas attityd till hållbar och mer resurseffektiv konsumtion* följs upp genom en attitydsmätning av SOM-institutet vid Göteborgs universitet. Nästa gång detta mål följs upp är 2020.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

Under 2018 har sammanlagt 10 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 75 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2018 har 61 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna till en volym om cirka 189 miljoner kronor.

25 Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar

Målet att en ökad andel invånare ger uttryck för hållbara värderingar och bidrar till mer hållbar, resurseffektiv, konsumtion mot år 2020 går inte att bedöma men det finns trender som går mot ökat intresse för vegetarisk mat, att handla second hand och en vilja att åka tåg på semestern.

Konsumtionens miljöpåverkan lyfts som en allt viktigare fråga inom flera miljöproblem som exempelvis kemikalier och klimat. Inom såväl offentlig som privat konsumtion ökar också medvetenheten och därmed intresset. Inom *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*, har det under

2018 lagts större fokus på handel och privat konsumtion än tidigare och är ett viktigt utvecklingsområde för att få fram lösningar som underlättar en hållbar konsumtion. Faktaunderlag har tagits fram kring handeln i Västsverige där exempelvis 70 procent av handeln sker i 10 orter och köpcentrum står för en stor andel. Ett **köpcentrumnätverk** har bildats för att diskutera hållbara val och även andra aktiviteter där handlare inspireras att utveckla fler tjänstlösningar som komplement till nyförsäljning av varor. Inom livsmedel har samarbetet utvecklats med detaljhandeln där frukostmöten arrangerats och projektet **Klimatsmart butik** startat.

Kläder står för en stor miljöpåverkan och under 2018-2019 sker satsningar som ger ökade kunskaper och inspiration till konsumenter kring hållbara val i samverkan med kommuner som en del av Västra Götalandsregionens **program för cirkulärt mode och hållbara miljöer**. Västra Götalandsregionen deltar också i det nationella forskningsprogrammet inom *Mistra Sustainable Consumption* med fokus på mat, semester och inredning.

Exempel på satsningar under 2018:

- **Hållbar handel** – RISE driver projektet där livsmedelsbutiker erbjuds stöd som för klimatsmarta val.
- **Circular Textile Initiative** – Göteborgsregionen är projektägare men även andra kommuner deltar i projektet som går genom hela värdekedjan. Från insamling av kläder i kommunerna – sortering på *Wargön Innovation* – Affärsutveckling med företag inom *Re:textile* och som går ut till konsumenterna igen.
- **F/ACT Movement** – Inom satsningen används Re:textiles långa erfarenhet och kunskap ut till konsumenter som får hjälp att uppdatera sina garderober istället för att köpa nytt. Företag inom kulturella och kreativa näringar utbildas för att utveckla sina tjänster och modeföretag och köpcentrum kommer engageras i arbetet för att nå ut till fler konsumenter. Forskare från Centrum för konsumtionsvetenskap gör beteendevetenskapliga studier och forskare från Textilhögskolan testar digitala lösningar. Projektägare är Science Park Borås.
- **Designguide för hållbar livsstil** – En handledning kring designprocessen har tagits fram för att utveckla nya lösningar till morgondagens konsumenter för att skapa attraktiva samhällen inom Klimat 2030. Projekt planeras för 2019.

26 Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Målet är att 2020 ska det *finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv*. Inom såväl Västra Götalandsregionen som i kommunerna finns ambitioner att ställa miljökrav inom inköp. Däremot saknas det ett etablerat system som är ambitionen i målet.

Västra Götalandsregionen har under året byggt upp en struktur för att stärka samverkan internt mellan koncernstab regional utveckling och koncerninköp för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Syftet är att främja innovation i näringslivet i Västra Götaland såväl som internt inom Västra Götalandsregionen.

Under hösten 2018 startades ett **samverkansforum** som ska identifiera och driva långsiktiga satsningar som är av gemensamt intresse för att nå Västra Götalandsregionens mål och för öka innovationskraften internt och i Västra Götaland. För att göra detta ska forumet bland annat identifiera vilka upphandlingar som är av strategisk vikt. Forumet börjar sitt samarbete inom områdena livsmedel, möbler/inredning, textilier och digitala tjänster. Forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och ska spridas i de fall det blir framgångsrikt. I så fall skulle det kunna svara upp

mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv som är målet inom detta område.

Exempel på andra satsningar under 2018:

- **Skolmatsakademin** - Ett kunskapsnätverk om mat, hälsa och miljö där drygt 40 kommuner i Västra Götaland medverkar. Inom livsmedel sker här ett kontinuerligt kompetens- och utvecklingsarbete tillsammans med kommunerna inom som. Under året har det varit fokus på matsvinn och klimatsmart mat.
- **Möbelbruket** - Möbelföretagen i Skaraborg testar att uppdatera och renovera kasserade möbler från Västra Götalandsregionen för att så att större volymer ska kunna användas igen. Projektet har blivit mycket framgångsrikt, dels för att flera produkter som kasseras har en bra kvalitet och kan uppdateras och att företagen tillsammans har utvecklat ett industriellt flöde för större serier av möbler för renovering. Projektägare är IDC Skaraborg som i samverkan med möbelföretagen kommer ta affärsmodellen vidare.
- **Design med Omtanke 2.0** – Satsningen handlar om beställarkompetens för cirkulära möbelflöden. Sju kommuner kommer att öka sin kunskap kring cirkulära möbelflöden och hur de kan införa rutiner för cirkulära möbelflöden och hållbara miljöer. En viktig satsning som komplement till flera projekt som sker inom regionen kring företagsutveckling för cirkulär ekonomi inom möbelbranschen exempelvis *Affärsmodellsinnovation för cirkulära möbler*, ett Vinnovaprojekt som startades av IDC Skaraborg.

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

En ledande kulturregion med fokus på delaktighet

Området *En ledande kulturregion med fokus på delaktighet* består av två prioriterade frågor:

- Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
- Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
Inriktningsmål: Ett kulturliv som bidrar till aktiva och engagerade invånare i hela Västra Götaland		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv*	●	52%	52%	53%	53%	49%	48%	48%
En växande andel unga ska uppleva Västra Götaland som en attraktiv plats**	●	3,5	3,4	3,5	3,5	3,4	3,5	3,5

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Andel av befolkningen som är medlem i någon av följande föreningstyper: idrottsförening, miljöorganisation, politiskt parti, kulturförening, lokal samhällsförening eller invandrarförening. Källa SOM Väst.

**Svar på frågan "Hur bra tycker du att det är att bo i Västra Götaland?". Genomsnitt för en 11-gradig skala som går från -5 till +5. Svar från åldersgruppen 16-29 år. Källa: SOM Väst.

Den senaste statistiken visar samma nivå som för 2017 års återsrapportering. Det innebär att bedömningen kvarstår där målet om att *invånarna ökar sitt deltagande i samhällslivet* sannolikt inte kommer att kunna uppnås.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

Under 2018 går drygt 1 344 miljoner kronor till någon av de prioriterade frågorna. Till största del, drygt 1 286 miljoner kronor, avses insatser och verksamheter som Västra Götalandsregionens kulturnämnd finansierar, till exempel går dryga 757 miljoner kronor till scenkonst där bland annat GöteborgsOperan och Göteborgs symfoniker ingår. Utöver kulturnämndens satsningar har sammanlagt 29 projekt och verksamheter bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 58 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget har 174 projekt, verksamheter och uppdrag¹⁶ bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna. Inklusiva Västra Götalandsregionens kulturnämnds medel uppgår satsningarna inom området till volym om cirka 5 646 miljoner kronor.

27 Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland

Under denna prioriterade fråga rapporteras det vi kallar kulturens bredd och spets, och dess synlighet. Att gynna nyskapande och vidga deltagandet i kulturlivet är två strategiska områden i Västra Götalandsregionens kulturstrategi.

En stor del av satsningarna på kultur går till institutioner med nationell och internationell lyskraft. Göteborgs Symfoniker (GSO) är Sveriges nationalorkester och publiken till GöteborgsOperan ökade någon procent jämfört med föregående år, den ökande trenden håller i sig. Film i Västs samproduktioner får ibland en enorm räckvidd, som exempelvis med *The Square*, som var Oscarsnominerad 2018.

En viktig händelse under året för **Göteborgs Symfoniker** var den nya strukturen med chefsdirigenter, där de nu har både finske stjärnskottet Santtu-Matias Rouvali som chefsdirigent och två förste gästdirigenter: amerikanska sopranen och dirigenten Barbara Hannigan och erfarne tyske dirigenten Christoph Eschenbach.

GöteborgsOperan har nominerats i kategorin Opera Company i International Opera Awards 2019 (operavärldens Oscar). Endast sex operahus i världen är med på nomineringslistan. De digitala satsningarna är värda att nämna där GSO sedan tidigare är en erkänd internationell föregångare med sin kanal GSO play, som har lyssnare och tittare världen över på allt från Sibelius-symfonier till Kate Bush-tolkningskonserter. För operaområdet är detta mycket mer komplext att genomföra och GöteborgsOperan fortsätter sitt kunskapshöjande samarbete inom nätverket Opera Europa.

Också utanför de stora kulturinstitutionerna finns ett rikt kulturliv och under 2018 beviljades ett flertal stöd från Västra Götalandsregionen inom kulturområdet däribland utvecklingsprojekt, stipendier till konstnärer och ett kulturpris till Ann Hallenberg, barocksångerska och mezzosopran.

Det civila samhället är en viktig arena för ökad delaktighet i samhället och Västra Götalandsregionen har under året haft särskilda utlysningar av projekt för att **välkomna flyktingar med kultur**. Kultur i Väst stödjer utvecklingen av lokala arrangörer inom föreningslivet i hela Västra Götaland. Västarvet samverkar kontinuerligt med civilsamhället, däribland inom projektet Industrimuseum Västra Götaland.

21 folkhögskolor och tio studieförbund i Västra Götaland får stöd som skapar **förutsättningar för kultur och bildning med bredd och djup**. Här får invånare möjlighet att läsa allmänna kurser, men

¹⁶ Sedan 2016 har inte insatserna inom ramen för Västra Götalandsregionens kulturnämnd kategoriserats in som enskilda insatser.

också att själva skapa, forma, spela, sjunga och dansa. Antalet unika deltagare har ökat något från 216 119 till 218 016. De senaste årens ökning antas bero på ökningen av ämnen svenska som andraspråk och SFI.

Folkbildning och kultur i samverkan, en plattform för samverkan mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner, har stärkts under året och samlar nu ett 20-tal aktörer, projektet går efter 2019 in i ordinarie verksamhet.

För Västra Götalandsregionens kulturnämnds mål att gynna nyskapande och främja kultur med spets är digitaliseringen en drivkraft. Med ett nytt handlingsprogram för kulturens digitalisering och en utlysning av pilotprojekt skapades förutsättningar för nydanande och kunskapshöjning. Åtta projekt beviljades medel, tre exempel:

- **Bohusläns museum** utvecklar pedagogiska metoder riktade till barn och unga för att öka engagemanget för lokalt kulturarv. Med hjälp av Augmented Reality, som handlar om att förstärka och förbättra verkligheten, korsbefrukta unga generationers möten med museets historiska samlingar. Genom att rikta exempelvis en mobilkamera mot konstverket förändras bildytan och en interaktion möjliggörs mellan verk och betraktare. Ibland som visuell lek, andra gånger som fördjupad inblick i konstverkets historia.
- **RISE Interactive AB** ska med Borås museum utveckla en prototyp av en museal pedagogik, ett "innovationsmuseum" som visar hur teknisk utveckling och innovationer i dåtid, samtid och framtid påverkar samhället och invånaren. Förutom att använda Virtual Reality (VR) och Augmented Reality för att skapa interaktiva upplevelser betonas medskapande genom användande av escape room-konceptet som finns på flera plaster i Sverige. Det innebär att besökare ska lösa någon form av gåta eller uppgift genom att tillsammans interagera med olika installationer i ett rum. Målsättningen är att berätta historien om befintliga innovationer och samtidigt väcka besökarnas egen innovationslust.
- **Pitbull ideell filmarförening** kommer att utveckla nya sätt att uppleva dans med hjälp av VR-glasögon, som ger publiken en interaktiv upplevelse i 3D - i princip oberoende av betraktarens egen rörelseförmåga. Tekniken kallas volymetrisk video.

Nya satsningar som gjordes 2018 inkluderar även:

- **Kulturting** – 200 politiker och tjänstepersoner deltog på det andra Kulturtinget. Ytterligare personer följde konferensen via länk. Den statliga utredningen *Konstnär oavsett villkor*, presenterades, debatterades och en regional utblick kompletterade den nationella.
- **Dialoger som underlag för en ny kulturstrategi** – drygt tusen personer har deltagit i dialogerna som bjudit in fritt och fast kulturliv sektorsvis samt det civila samhället. I varje möte har de regionala kulturförvaltningarna samt företrädare för IT-sektorn och för avdelningar inom Regional Utveckling, Västra Götalandsregionen, deltagit, för att säkra olika perspektiv på en ny regional kulturpolitik.
- **Ett filmpolitiskt toppmöte** – Under 2018 bjöd Västra Götalandsregionens kulturnämnd in till det allra första filmpolitiska toppmötet sedan den nya statliga filmpolitiken trätt i kraft. Politiker på alla nivåer samt branschen möttes kring en diskussion om det av digitalisering och regionalisering helt förändrade filmlandskapet – Västra Götalandsregionen utövade påverkan och visade upp sig som filmregion.
- **Medie- och informationskunnighet (MIK)** – Västra Götalandsregionen har under året fördjupat sitt engagemang i den demokratiskt viktiga frågan om medie- och informationskunnighet, vilket kan ses som kompetensen som gör att människor kan analysera, värdera, genomskåda och skapa innehåll i olika medieuttryck. Västra Götalandsregionen har under året deltagit vid ett MIK-seminarium i Stockholm arrangerat av

Svenska Unescorådet, för att berätta om de demokratiska aspekterna av medie- och informationskunnighet. Även i Almedalen uppmärksammades frågan. Arbetet bedrivs av flera samhällsaktörer, där Kultur i Väst dagligen jobbar nära kulturaktörer för att ge kunskap och stöd.

28 Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Uppdrag till kulturverksamheter är ett av Västra Götalandsregionens viktigaste verktyg för att främja barn- och ungdomskultur. Satsningar under 2018 är till exempel ett nationellt talangcentrum för unga klassiska musiker mellan 10–18 år i Vänersborg. Här har ett långsiktigt samarbete med kommunerna för att stärka kulturskolans roll inletts. Vidare har satsningar på cirkus under året tagit form, med stor relevans för målgruppen barn och unga. Regionstyrelsen har nyligen beslutat att ta fram en strategi för fysisk aktivitet för barn och unga inom *Kraftsamling fullföljda studier* och där passar den pedagogiska cirkusverksamheten in mycket väl. Cirkusladan i Mariestad har fått stöd under 2018, där kommunens barn och unga får gratis deltagande i cirkusverksamhetens sommarläger.

Västarvet har Västra Götalandsregionens uppdrag att pröva en ny form av kompetensväxling. **Kompetensväxling 2.0** syftar till att utveckla ideellt drivna kulturarvsplatser till besöksmål av regionalt intresse samt att i det utvecklingsarbetet kunna erbjuda unga, nyanlända och långtidsarbetslösa meningsfulla praktik- och arbetsuppgifter. Pilotprojektet genomfördes på två kulturarvsplatser; friluftsmuseet Gammelgården i Bengtsfors kommun och Råbäcks Mekaniska Stenhuggeri i Götene kommun. För Gammelgården har effekterna varit goda. Från att friluftsmuseet tvingats hålla stängt under 2017 på grund av resursbrist har projektet tillsammans med flera andra insatser bidragit till att anläggningen kunnat hållas öppen under sommarsäsongen 2018. Pilotprojektets insatser på Råbäcks Stenhuggeri har inte på samma sätt haft förutsättningar att bidra till platsens utveckling.

2018 var det för femte gången dags för det internationella musiklägret Side by Side, där 2000 unga spelar i orkester, sjunger i kör och deltar i konserter tillsammans med musiker ur Göteborgs Symfoniker. Under året har också flera skol- och familjeproduktioner gett barn och unga konstnärliga upplevelser. **Göteborgs Symfoniker** är engagerade i El Sistema.

Västarvet ansvarar för sex besöksmål. Göteborgs naturhistoriska museum är en familjeklassiker och håller årligen drygt tusen program för skolklasser, vilket är i särklass flest av samtliga museer i Västra Götaland. Museet är ett av få som bibehöll sina besöksiffror 2018 då nästan alla museibesök minskade, troligen på grund av den varma sommaren.

Kultur i Väst administrerar det **regionala arrangörstödet** för barn och unga. Under 2018 betalades totalt 11,1 miljoner kronor ut till kommunerna i samtliga delregioner och 162 800 barn och unga tog del av aktiviteter främst i skolan. Antalet barn är jämnt jämfört med 2017, men över tid har det minskat, i fler fall ligger antal aktiviteter kvar på nästan samma nivå, vilket kan tyda på att en aktivitet av god kvalitet förutsätter mindre grupper. Inom aktiviteterna finns olika kategorier; kulturpedagogiska timmar, författarbesök och filmvisningar. Den förra har minskat till förmån för de två senare kategorierna. Kultur i Väst arbetar även med ungdomsensemblar som Vägus, World Wide Orchestra och Höstlovskören. Vidare arrangerades Frame, en filmfestival för kortfilmer av unga, under 2018. Film Cloud utvecklar unga vuxnas filmskapande.

KulturUngdom är en ideell förening och har delegation från Västra Götalandsregionen att fördela den så kallade **K-pengen**, och resultatet för 2018 är 217 projekt i 32 kommuner genom kulturpengar för ungas fritid. Antalet ungdomar som publik och deltagare var 53 830, vilket är en ökning av 26 procent

jämfört med 2017 (42 767). KulturUngdoms egna aktiviteter har nått 120 841 ungdomar. Musiktävlingen Imagine Sweden som även streamas online, är ett fenomen bland ungdomar. Ökningen med 26% beror på att deltagare som såg streamade tävlingen räknats in.

Uppdrag till kulturverksamheter är ett av Västra Götalandsregionens kulturnämnds viktigaste verktyg för att stärka barns delaktighet i kulturlivet. Rapporten *El Sistema, Sagofojé och Kan själv!* lyfter fram resultat av kulturinstitutionernas och regionala kulturförvaltningars arbete för och med barn och unga och illustrerar utvecklingen av barn som publik, besökare och deltagare de senaste fem åren. I rapporten konstateras bland annat följande:

- Barn och ungdomar är flera målgrupper.
- Kulturinstitutionerna är olika och har olika förutsättningar. Erfarenhetsutbyte kan bidra till att sprida goda exempel, men också att våga lyfta fram och lära från de dåliga.
- Statistik är viktigt, men analys är viktigare - delaktighet kräver ett mindre format.
- Ny kartläggning som kombinerar kvantitativa och kvalitativa metoder med längre tidsperspektiv rekommenderas vart tredje år.

Ökat utbyte med omvärlden

Området *Ökat utbyte med omvärlden* består av fyra prioriterade frågor:

- Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt
- Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
- Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
- Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor		Utfall						
Inriktningsmål: Västra Götaland ska bli mer uppskattat i och attraktivt för omvärlden		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Västra Götaland ska år 2020 vara Skandinavien mest besökta, uppskattade och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion*	●	8,3 milj.	8,6 milj	9,1 milj	9,7 milj	9,8 milj	10,0 milj	10,2 milj*
En relation utan legala och mentala gränshinder med Norge	-	Målet bedöms inte vara mätbart***						
Beslut tagits om utbyggnad av en snabb järnvägsförbindelse Oslo – Göteborg – Öresund före år 2020	●	Målet bedöms inte vara uppnått***						
Strategiska investeringar inom främst FoU eller identifierade luckor i för regionen centrala värdekedjor ska attraheras att etablera sig i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga målet i fas***						

● = målet uppnås sannolikt inte ● = målet kan komma att uppnås ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Gästnätter, ** Stockholms län 14,6 milj. gästnätter år 2018 (Tillväxtverket).

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen av målen är densamma som förra årets åiterrapportering. Det av målen som är mätbart att *Västra Götaland* sak vara *Skandinavien mest besökta, uppskattade och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion* visar återigen på en ökning av antalet gästnätter. Det ligger dock fortfarande efter Stockholms län.

Beslutade insatser och medel för 2018 respektive 2014-2018

Inom detta område sker en del av arbetet utifrån närvaro och påverkan i olika sammanhang. Därutöver har under 2018 sammanlagt 52 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 141 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2018 har 160 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 721 miljoner kronor.

29 Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt

I mars 2018 antog regionstyrelsen *en extern påverkansagenda för Västra Götalandsregionen 2018–2021*. Agendan pekar ut ett antal områden som är särskilt viktiga för Västra Götaland att arbeta med gentemot nationell- och EU-nivå. Områden där Västra Götalandsregionen behöver ha tydliga prioriteringar och budskap för att få till en förändring som gynnar Västra Götalands invånare.

Inom ramen för samarbetet **Västsvenska Arenan** som utgörs av åtta parter från offentlig sektor, akademi och näringsliv deltog Västra Götalandsregionen i Almedalen. Närvaron på Almedalen är en del i synliggörandet av Västra Götalandsregionens styrkeområden liksom att påverka att beslut och utveckling på nationell nivå gynnar Västra Götalands utveckling och går i linje med Västra Götalandsregionens egna mål.

Efter kraftfullt påverkansarbete mellan kommuner och Västra Götalandsregionen kom i juni besked om delfinansiering för ny järnväg Göteborg-Borås åter med i den nationella infrastrukturplanen. Påverkansarbete fortsätter dock för att få staten att finansiera infrastruktursatsningen utanför befintlig ram eftersom det i dagsläget saknas cirka 30 miljarder kronor för att bygga hela sträckan.

Västra Götalandsregionen har sedan 2016 ordförandeskapet i **CPMR:s Nordsjökommission** samt värdskapet för sekretariatet. Under 2018 förlängdes ordförandeposten till sommaren 2020 och sekretariatsuppdraget till 2021. Det innebär att Västra Götalandsregionen har en fördelaktig plattform för att påverka EU:s framtidsdiskussioner, samarbetet i Nordsjöregionen efter Brexit, en ledande roll i framtagandet av Nordsjökommissionens utvecklingsstrategi för 2021–2027 och ständig kontakt med flertalet regioner runt Nordsjöns kuster. Västra Götalandsregionen har även bidragit till att frågan om plast i havet blivit en del av CPMR:s påverkansagenda.

I **Assembly of European Regions (AER)** har Västra Götaland synliggjorts i en rad olika högnivåsammanhang. Ett exempel på detta var när ordförande för AER, Magnus Berntsson, även vice ordförande regionfullmäktige, fick möjligheten att tala på FN:s klimatkonferens, COP24, i Katowice, Polen som enda representant för alla världens kommuner och regioner.

Det har även bedrivits påverkansarbete kopplat till **EU:s framtida långtidsbudget och finansieringsprogram**. Exempel på konkreta påverkansfrågor är att säkerställa fortsatt finansiering av maritima gränsprogram likt Interreg-ÖKS, prioritering av järnväg Göteborg-Oslo och västsvenska aktörers roll i EU:s forskningsprogram. Många av de finansieringsprogram som nu förhandlas av EU:s institutioner visar på bra förutsättningar för västsvenskt deltagande.

För att illustrera Västra Götalands arbete med den gröna omställningen arrangerades ett studiebesök för en svensk Europaparlamentariker till Västra Götaland. Vidare har även samarbetet mellan Sahlgrenska Science Park och Västra Götalandskontoret i Bryssel stärkts för att profilera västsvensk life science i EU.

30 Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen

Besöksnäringen i Västra Götaland har fortsatt att öka och för nionde året i rad ökade antalet gästnätter för helåret. Västra Götaland ligger på en stabil andraplats bland landets regioner och turismen ökade antalet gästnätter med cirka 3 procent under 2018 i nivå med snittet för riket. Utländska besökare visade den starkaste ökningen med cirka 4,5 procent avseende gästnätter. Avgränsat till enbart sommarturismen är dock Västra Götaland starkast i riket.

Turistrådet Västsverige AB är Västra Götalandsregionens helägda bolag för utveckling och marknadsföring av besöksnäringen och verksamheten är omfattande. Betoning ligger på samverkan med besöksnäringens samtliga aktörer och utvecklingen av en hållbar besöksnäring. Verksamheten har tre fokusområden; mat, natur och kultur och fyra större insatsområden:

- Marknadsstyrd företagsutveckling
- Marknadsföring i utland och Sverige
- Strategisk affärsutveckling
- Analys och kompetensöverföring

Utöver Turistrådet Västsveriges verksamhet går Västra Götalandsregionen in med projekt- och verksamhetsstöd för regionala projekt inom turistisk infrastruktur och samarbeten i Västra Götaland. Årliga regelbundna stöd till besöksmål som exempelvis Göta kanal, Dalslands kanal och Nordiska Akvarellmuseet.

Exempel på andra satsningar under 2018:

- **Trädgårdsresan – En svensk Yellow Book** – Uppdraget Trädgårdsresan är treårigt och har som mål att tillgängliggöra minst 100 besökssträdgårdar i Västra Götaland. Under året har föreningen växt i medlemsantal, nya partnerskap och närvaro i flera av regionens kommuner. Projektet drivs av Svenska Trädgårdar i Väst.
- **Visit Skaraborg** – En samverkansplattform i syfte att bidra till fler besökare till Skaraborgs besöksmål samt att besökarna stannar längre och/eller spenderar mer pengar under sitt besök. Det handlar bland annat om att utveckla digitala verktyg. Projektägare är Next Skövde Destinationsutveckling AB.
- **Led- och evenemangsturism i Dalsland** – Genom ett gränsregionalt samarbete vill projektet stärka turismnäringen och ge företagen en möjlighet att växa både på en nationell marknad och på olika exportmarknader. Dalslands Turist AB är projektansvarig för detta Interreg Sverige-Norgeprojekt.
- **Sommartågtrafiken i Dalsland** – Sedan 1987 har turisttrafiken bedrivits under sommartid på Dal-Västra Värmland-Järnväg. Järnvägen mellan Mellerud-Bengtsfors går utmed Dalslands kanal. Under 2018 firade Dalslands kanal 150 år vilket gjorde betydelsen av att ha en fungerande tågtrafik över till exempel Håveruds kanal extra betydelsefull.

31 Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund

Under 2018 blev Västra Götalandsregionen medlemmar i **nätverket STRING** som är ett politiskt samarbete som sträcker sig från Akershus i Norge till Hamburg i Tyskland. Målet med samarbetet är att stärka stråkets utveckling inom områdena infrastruktur, grön tillväxt, gränshinder, forskning och utveckling samt turism. Järnvägssträckan Göteborg-Oslo är den huvudfråga som Västra Götalandsregionen driver inom samarbetet.

Under 2018 publicerade OECD studien *Territorial Review Megaregion Western Scandinavia*. En strategi för samverkan ska tas fram under 2019 som utgår från de sju samhällsutmaningar OECD identifierat. Strategin ska vara öppen för de andra parterna i Western Scandinavia att ansluta sig till. I fortsättningen kommer samverkan med Västra Götalandsregionens närmsta storstadsgrannar vara en högt prioriterad fråga i den egna verksamheten och i de utvecklingssatsningar som genomförs.

32 Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland krävs att tillgången till investeringsvilligt kapital ökar. Västra Götalandsregionen medverkar till att skapa strukturer som kan stimulera investerare att investera i Västra Götaland. 2018 genomfördes för fjärde gången riskkapitalkonferensen **Connect2Capital**.

Business Region Göteborg (BRG) har under lång tid arbetat med att få fler företag att etablera sig i Göteborgsregionen. BRG arbetar med att marknadsföra, locka och underlätta för företag att etableras sig i Göteborgsregionen men även att lösa markfrågor som rör nyetableringar och hur utländska direktinvesteringarna ska öka.

Skaraborg startade under 2018 sin **etableringsserviceorganisation**. De är en regional samarbetsorganisation till Business Sweden för att på ett effektivare sätt marknadsföra och underlätta för företag att etablera sig i Skaraborg. Samma funktion finns på Business Region Borås och på Position Väst i Fyrbodal.

Under 2018 har **de delregionala etableringskontoren** träffats i ett nätverk som Västra Götalandsregionen varit sammankallande för. Nätverket syftar till informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg. Under 2018 började nätverket att planera för ett gemensamt budskap på industrimässan i Hannover i april 2019. Nätverket tog också under 2018 initiativ till en kartläggning av effektsituationen i elnäten Västra Götaland. Det finns ett ökat tryck på etableringar av elintensiv verksamhet samtidigt som konkurrensen om effektuttag hårdnar på grund av bland annat elektrifiering av transportsektorn.

Bilaga 1: Överblick - 32 prioriterade frågor inom ramen för teman och områden

1 EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

1. Stimulera ökat entreprenörskap
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

2 EN REGION FÖR ALLA

Bryta utanförskap och stärka kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

9. Skapa goda möjligheter för unga praktik, ferieplatser, mentorer
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

13. arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer
16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
18. Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
20. Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

3 EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
22. Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
23. Göra Västra Götaland ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
24. Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

4 EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

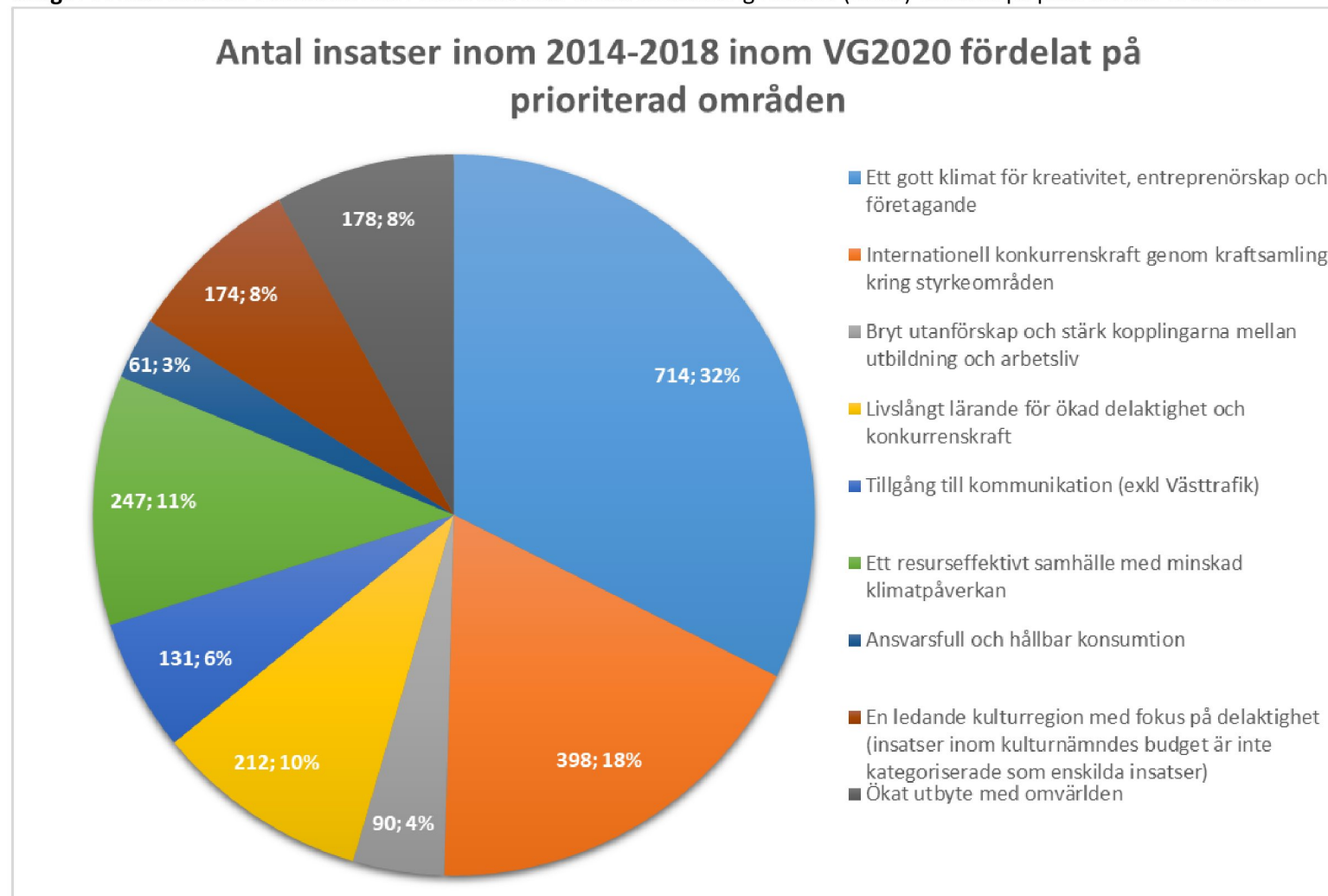
En ledande kulturregion med fokus delaktighet

27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

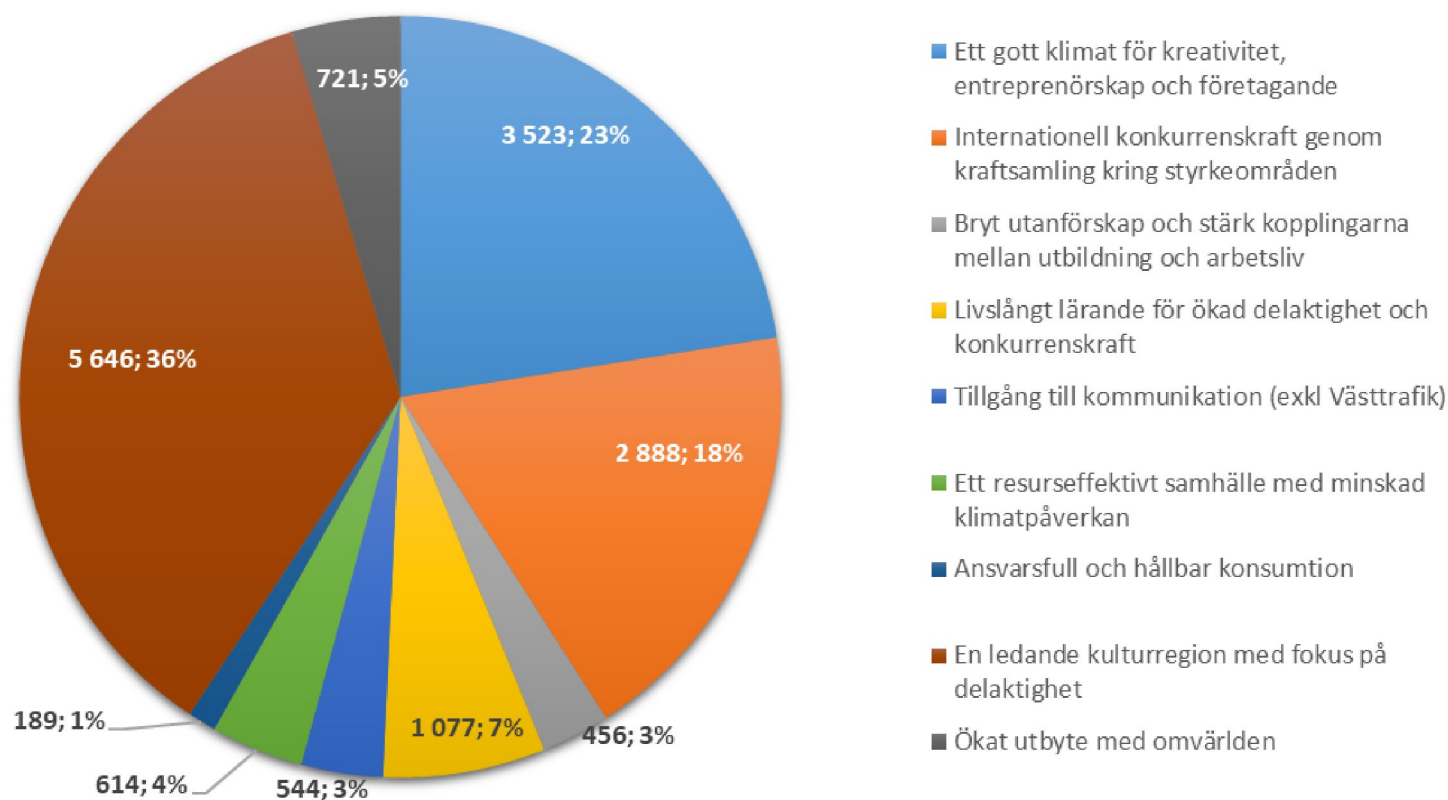
Ökat utbyte med omvärlden

29. Öka närvaro och påverkan nationellt och internationellt
30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
31. Riva gränshinder och öka samverka med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Bilaga 2: Antal insatser beslutade 2014-2018 och dess totala omslutning i medel (mnkr) fördelat på prioriterade områden

Medel till insatser 2014-2018 inom VG2020 fördelat på prioriterade områden

Bilaga 3: Insatsers belopp (projekt, verksamheter och uppdrag) per prioriterad fråga (avrundat jämnt tiotusen kronor) som medfinansieras av Västra Götalandsregionen eller kommunalförbund/kommuner och beslutades under 2018. (tabeller)

	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	VGR	Univ/HS	Forskningsinst.	Övriga statliga	Kommuner/kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt, bl.a. antal insatser med indirekt koppling
EN LEDANDE KUNSKAPSREGION												
Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande												
1. Stimulera ökat entreprenörskap	56	37 regionutveckling, 9 Boråsregionen, 4 Fyrbodal, 3 BRG/GR, 2 Skaraborg, 1 miljö,	68 176	1 461	0	12 843	43 396	8 909	17 316	61 935	214 034	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 15
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag	34	25 regionutveckling, 5 Fyrbodal, 3 Skaraborg, 1 kultur, 5 Fyrbodal, 3 Skaraborg	52 643	34 735	0	24 051	14 314	9 123	22 625	21 943	179 433	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 12
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag	41	22 regionutveckling, 9 Skaraborg, 8 Fyrbodal, 2 Boråsregionen	63 849	2 075	0	6 359	16 679	29 450	50 726	19 896	189 033	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 20
Summering fråga 1-3	131		184 667	38 270	0	43 253	74 388	47 483	90 666	103 773	582 501	
Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden												
4-8 Övergripande insatser	1	1 EU						1 672	22 143		23 814	Här avses EU-insatser som inte fördelats per fråga
4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden	2	2 regionutveckling	7 492	800	0	5 456	550	2 268	1 560	4 459	22 585	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 10
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft	31	28 regionutveckling, 2 GR/BRG, 1 miljö	103 608	43 327	94 096	46 528	9 600	0	16 235	2 098	315 493	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 8
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik	11	10 regionutveckling, 1 Fyrbodal	36 201	6 644	330	25 308	2 836	11 771	1 641	21 372	106 103	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 21
7. Stimulera nationella och internationella samarbeten inom forskning och innovation	6	6 regionutveckling	791	294	150	0	0	0	0	59	1 295	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 5
8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation	13	12 regionutveckling, 1 miljö	77 930	7 600	300	17 800	39 769	12 000	21 750	51 790	228 939	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 13
Summering fråga 4-8	64		226 023	58 666	94 876	95 092	52 755	27 710	63 328	79 779	698 229	

EN REGION FÖR ALLA												
Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv												
9-12 Övergripande insatser	6	6 EU						81 206	59 978	0	141 184	Inom området finns även EU-insatser som inte fördelats per fråga. Insatser kopplade till folkbildning/utbildning vid Västra Götalandsregionens kulturnämnd uppgår till 173 432 tkr.
9. Skapa goda förutsättningar för unga till praktik, ferieplatser och mentorer	5	1 regionutveckling, 1 folkhälsa, 1 Fyrbodol, 1 GR/BRG, 1 EU	1 576	0	0	0	1 974	0	100	0	3 650	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 7
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetsliv	2	1 Fyrbodol, 1 GR/BRG	2 081	0	0	0	1 065	0	1 016	0	4 161	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom	2	1 regionutveckling, 1 Fyrbodol	220	0	0	60	260	5 903	2 130	9 510	18 082	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
12. Lösa större städens utmaning kring utanförskap och segregation	14	6 folkhälsa, 4 mänskliga rättigheter, 3 regionutveckling, 1 GR/BRG	10 911	0	0	783	935	0	235	1 646	14 510	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 8
Summering fråga 9-12	29		14 788	0	0	843	4 234	87 109	63 458	11 156	181 587	
Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft												
13-16 Övergripande insatser	2	2 EU						12 634	42 694		55 327	Inom området finns även EU-insatser som inte fördelats per fråga
13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppen från skolan minskar	19	13 regionutveckling, 3 folkhälsa, 1 mänskliga rättigheter, 1 Skaraborg, 1 EU	38 853	0	200	500	18 793	4 282	14 824	1 000	78 452	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 8
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering	3	2 regionutveckling, 1 Skaraborg	4 444	0	0	200	444	200	420	900	6 607	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande in företag och organisationer	19	8 regionutveckling, 4 EU, 3 Fyrbodol, 1 Boråsregionen, 3 Skaraborg, 1 GR/BRG	13 224	1 992	0	63	6 858	46 166	24 618	0	92 921	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
16. Utveckla samordning inom utbildningssystem för att möta framtidens kompetensbehov	5	2 regionutveckling, 1 Fyrbodol, 1 Boråsregionen, 1 Skaraborg	5 664	83	0	483	1 963	0	494	4 362	13 048	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 10
Summering fråga 13-16	48		62 184	2 075	200	1 246	28 058	63 282	83 050	6 262	246 356	
Tillgång till kommunikation												
17-20 Övergripande insatser	1	1 EU						873			873	Inom området finns även EU-insatser som inte fördelats per fråga
17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling	8	6 regionutveckling, 1 Fyrbodol, 1 Skaraborg	39 294	0	0	0	13	0	4 469	0	43 775	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
18. Bygga ut kollektivtrafik som ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet	1	1 regionutveckling	15 000	30 000	0	75 000	0	0	15 000	0	135 000	Västrafiks medel uppgår till 4810 miljoner kronor och ingår inte i listan. Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla	10	8 regionutveckling, 1 Boråsregionen, 1 Skaraborg	5 386	0	0	0	6 266	0	0	185	11 838	Inga insatser har bedömts haft indirekt koppling
20. Utveckla en regional framtidsbild för Västra Götalands fysiska struktur - till exempel byggnation, trafikplanering och kollektivtrafik	3	1 regionutveckling, 1 Boråsregionen, 1 Skaraborg	3 919	0	0	0	958	0	0	0	4 877	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
Summering fråga 17-20	23		63 599	30 000	0	75 000	7 237	873	19 469	185	196 363	

EN REGION DÅR VI TAR GLOBALT ANSVAR												
Ett resurseffektivt samhälle med minskad miljöpåverkan												
21-24 Övergripande insatser	5	5 EU						19 915	42 699	0	62 614	Inom området finns även EU-insatser som inte fördelats per fråga
21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	3	1 regionutveckling, 1 miljö, 1 Skaraborg	697	0	0	4 437	297	0	1 260	0	6 692	Inga insatser har bedömts haft indirekt koppling
22. Genomföra fler breda överenskommerelser för hållbar utveckling i Västra Götaland	8	8 miljö	7 240	0	250	1 000	782	0	1 320	4 213	14 804	Inga insatser har bedömts haft indirekt koppling
23. Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land	16	7 regionutveckling, 4 Boråsregionen, 1 Skaraborg, 2 Fyrbodal, 2 miljö	19 751	1 200	0	5 100	1 413	5 614	3 880	1 594	38 551	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
24. Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling	19	12 miljö, 5 regionutveckling, 1 Skaraborg, 1 Fyrbodal	13 692	176	400	7 828	2 337	8 092	5 868	8 940	47 333	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 9
Summering fråga 21-24	51		41 380	1 376	650	18 366	4 828	33 620	55 027	14 746	169 993	
Ansvarsfull och hållbar konsumtion												
25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar	8	2 miljö, 2 Skaraborg, 2 regionutveckling, 2 GR/BRG	7 437	27 423	0	16 148	14 514	0	2 603	2 163	70 288	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling	2	2 miljö	3 236	0	0	0	1 186	0	0	400	4 823	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
Summering fråga 25-26	10		10 674	27 423	0	16 148	15 700	0	2 603	2 563	75 110	

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR												
En ledande kulturregion med fokus på delaktighet												
27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland	28	9 Boråsregionen, 7 Fyrbodal, 6 Skaraborg, 2 regionutveckling, 2 folkhälsa, 2 mänskliga rättigheter	42 148	40	0	2 275	5 670	0	5 274	2 115	57 523	Insatser kopplade till Västra Götalandsregionens kulturnämnd uppgår till 1 211 833 tkr. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämndens bedöms ytterligare 5 insatser samt vissa av kulturs insatser ha en indirekt koppling
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts	1	1 Fyrbodal	318	0	0	0	318	0	90	131	857	Insatser kopplade till Västra Götalandsregionens kulturnämnd uppgår till 74 130 tkr. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämndens bedöms ytterligare 9 insatser samt vissa av kulturs insatser
Summering fråga 27-28	29		42 466	40	0	2 275	5 988	0	5 364	2 246	58 380	
Ökat utbyte med omvärlden												
29. Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt	5	5 regionutveckling	1 048	0	0	150	875	857	0	0	2 930	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen	23	15 regionutveckling, 4 miljö, 2 Skaraborg, 2 Borås	77 427	288	0	731	11 646	4 738	7 580	14 245	116 656	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 10.
31. Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Oresund	1	1 regionutveckling	191	0	0	0	0	0	191	0	382	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 4
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland	5	2 regionutveckling, 1 Skaraborg, 1 Fyrbodal, 1 GR/BRG	6 202	0	0	0	6 740	4 800	3 546	61	21 349	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
	34		84 869	288	0	881	19 261	10 395	11 317	14 306	141 317	